

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
KANTON SARAJEVO
Ministarstvo za odgoj i
obrazovanje

Босна и Херцеговина
Федерација Босне и Херцеговине
КАНТОН САРАЈЕВО
Министарство за одгој и
образовање

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Ministry for Education

INSTITUT ZA RAZVOJ
PREDUNIVERZITETSKOG
OBRAZOVANJA

KANTON SARAJEVO, BOSNA I HERCEGOVINA

ИНСТИТУТ ЗА РАЗВОЈ
ПРЕДУНИВЕРЗИТЕТСКОГ
ОБРАЗОВАЊА

КАНТОН САРАЈЕВО, БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

PRE-UNIVERSITY EDUCATION
INSTITUTE OF SARAJEVO CANTON
BOSNIA AND HERZEGOVINA

Društvo / Kultura / Religija

**Nastavni plan i program
sa definisanim ishodima učenja**

SADRŽAJ

PK1 – Opis predmeta	2
PK2 – Ciljevi učenja i podučavanja	3
PK3 – Oblasna struktura predmetnog kurikulumu	4
PK4 – Odgojno-obrazovni ishodi	6
Osnovno obrazovanje	6
Godine učenja i podučavanja predmeta: 1	6
Godine učenja i podučavanja predmeta: 2	8
Godine učenja i podučavanja predmeta: 3	11
Godine učenja i podučavanja predmeta: 4	14
Godine učenja i podučavanja predmeta: 5	16
Godine učenja i podučavanja predmeta: 6	19
Godine učenja i podučavanja predmeta: 7	23
Godine učenja i podučavanja predmeta: 8	27
Godine učenja i podučavanja predmeta: 9	32
PK5 – Učenje i podučavanje	37
PK6 – Vrednovanje u predmetnom kurikulumu	38
Društvo/Kultura/Religija – Vrednovanje i ocjenjivanje	38
Profil i stručna sprema nastavnika	39

PK1 – Opis predmeta

Predmet Društvo/Kultura/Religija ima važno mjesto u obrazovanju, jer omogućava učenicima stjecanje stavova i vrijednosti neophodnih za život u pluralističkom društvu. U samom njegovom nazivu sadržane su tri cjeline koje su ključne za ostvarivanje ciljeva interkulturalnog obrazovanja, a to su stjecanje znanja o društvenoj, kulturnoj i religijskoj raznolikosti i osposobljavanju učenika za dijalog. Sve tri cjeline su povezane i neodvojive jedna od druge.

Sadržaji ovog predmeta u oblasti društvo, prvenstveno su usmjereni na usvajanje znanja i vještina koje će pomoći u izgradnji svestrane, tolerantne i sretno osobe, koja će imati dobar život i suživot sa drugima, te vrijednostima koje doprinose izgradnji takve ličnosti. U sadržajima je posebno naglašena prirodna i socijalna dimenzija čovjeka sa određenim životnim potrebama. Da bi imali zdravo i produktivno društvo u kojem će svaki pojedinac moći da se ostvari kao individua, potrebno je obrazovati djecu da sutra budu odgovorni članovi društva, tj. odgovorna, zdrava, moralna i sretna osoba.

Čovjek je stvaralac i kulturnih vrijednosti društva. Zato je između ostalog, svrha ovog predmeta, potaći razvoj interkulturalne kompetencije kod učenika, o kojoj ovisi kvaliteta međusobne interakcije kao i pozitivno ozračje u zajednici u kojoj se odgajaju, uče i žive. Kroz oblast kultura učenicima se pruža mogućnost upoznavanja vlastite materijalne i duhovne kulture, ali i razumijevanje posljedica diskriminacije prema vršnjacima iz drugih kultura, te sposobnost razvijanja nestereotipnog mišljenja i stavova protiv predrasuda. U konzumaciji kulturnih a i drugih sadržaja veliku ulogu u odrastanju djece imaju i mediji. Kroz sadržaje predmeta Društvo/Kultura/Religija, učenici se uče medijskoj pismenosti, koja im daje sposobnosti istinskog poznavanja medija, medijskih poruka i uči ih vještinama kritičke analize, vrednovanja i razmjne medijskih sadržaja. Unutar kurikulumu ovog predmeta, svoje mjesto su našli i sadržaji vezani za kulturu brige o vlastitom zdravlju tj. stjecanju znanja, vještina i pozitivnog stava prema zdravlju i zdravom načinu života, kako bi se omogućilo postizanje punog tjelesnog i mentalnog potencijala učenika, te njihovo osposobljavanje da sami preuzmu brigu o svom zdravlju. Svakako su tu i sadržaji iz ekologije i ekološke kulture, a njeno očuvanje je jedan od prioriteta obrazovne politike modernog društva.

Religijska dimenzija interkulturalnog obrazovanja je jako značajna za multikonfesionalna društva kakvo je naše, te je također zastupljena u sadržajima ovog predmeta. U mnogim evropskim zemljama, pa i našoj, konfesionalno obrazovanje je prepoznato kao mogućnost da se promovišu demokratske vrijednosti i ljudska prava.

Predmet Društvo/Kultura /Religija svojim sadržajima doprinosi razvoju temeljnih vrijednosti kod učenika, kao što su poštovanje i briga za sebe, poštovanje i briga za druge i osjećaj pripadnosti i društvene odgovornosti. Kroz sadržaje tri tematske cjeline (društvo, kultura i religija) i dobro osmišljene metode rada, kod učenika će se razviti i neke regulativne vrijednosti, kao što su red i struktura u radu (organizacije vlastitog prostora i plana učenja), razvoj samodiscipline, samostalnosti i empatije. Važne vrijednosti koja se razvijaju izučavajući sadržaje ovog predmeta, su odgovornost, zahvalnost, optimizam, skromnost, poštovanje, poštenje, strpljenje, saradnja i prijateljstvo.

Promjene koje su nastale u 21.st., globalizacija, migracije, sve veća složenost društva, znatno su uticale na sve vidove života pa i na obrazovanje. Ciljevi obrazovanja se mijenjaju i prilagođavaju promjenama, te obrazovanje sve više postaje sredstvo za provođenje interkulturalnih ciljeva, a to su građanski odgoj i odgoj za mir i toleranciju. Tako se nametnula i potreba za uvođenjem ovog predmeta, koji će kroz svoje sadržaje i metode podučavanja, doprinijeti ostvarivanju modernih ciljeva obrazovanja

Kroz sadržaje predmeta Društvo/Kultura/Religija ostvaruje se cjelovit i uravnotežen razvoj svih potencijala učenika. Oni oblikuju vlastiti identitet, razumiju druge i surađuju s drugima, upoznaju i razumiju zajednice kojima pripadaju. Također se osposobljavaju da odgovorno upravljaju vlastitim životom, uključujući brigu i preuzimanje odgovornosti za vlastitu psihičku i fizičku dobrobit i zdravlje.

Predmet doprinosi i osposobljavanju učenika za nastavak obrazovanja i cjeloživotno učenje. Učenici razvijaju pozitivan stav prema učenju i želju za znanjem, a naglasak je na razvijanju različitih kompetencija koje će im pomoći nakon završetka formalnoga obrazovanja. Dobro osmišljeni sadržaji u predmetu Društvo/Kultura/Religija, te moderan način njihove realizacije, dovešće do razvoja ključnih kompetencija kod mladih ljudi, potrebnih za njihov rast i razvoj u svim životnim segmentima.

Poučavanjem ovog predmeta razvije se komunikacijska kompetencija, koja podrazumijeva obogaćivanje vlastitog rječnika, komunikacijske strategije, sposobnost uspostavljanja kontakta s različitim osobama, ali i sposobnost rješavanja sukoba i aktivnog slušanja sugovornika. S obzirom da se među ključnim sadržajima ovog predmeta, nalaze i sadržaji iz kulture, interkulture i poučavanja religija, bitno je da učenik stekne vještinu izražavanja pozitivnih stavova i vještinu za efikasnu međukulturalnu komunikaciju. Komunikacijska kompetencija podrazumijeva i digitalnu kompetenciju tj. upotrebu komunikacijskih tehnologija u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo preko društvenih mreža. Razvoj socijalno građanske kompetencije učenicima će omogućiti prepoznavanje vlastitih emocija, zanimanje za druge kulture i njihovo poštivanje. Kroz tematsku oblast Kultura, učenici će steći kulturnu svijest i sposobnost kulturnog izražavanja, te će znati da cijene važnost kreativnosti i realizaciji ideje. Kroz praćenje kulturnih događaja u svojoj školi, lokalnoj zajednici i šire, steći će vještinu uvažavanja i uživanja u umjetničkim djelima te razviti osjećaj za lijepo.

Izučavanjem ovog predmeta potiču se i predmetno-specifične kompetencije kao što su radoznalost i kritičnost kroz postavljanje pitanja o prirodnim i društvenim promjenama koje se zbivaju oko nas. Potiče se i istraživački duh za svijet u kojem učenik živi, te kreativna primjena naučenog u vlastitom životu.

Društvo/ Kultura / Religija se izučava kao izborni predmet u osnovnoj školi od I – IX razreda, jedan čas sedmično, tj. 34 ili 35. časova godišnje. Ovaj nastavni predmet u svojim sadržajima integrira znanja iz društveno - humanističkog i prirodnog odgojno – obrazovnog područja.

Prilikom kreiranja kurikuluma za predmet Društvo/Kultura/Religija vezale su se odgojno-obrazovna područja i nastavne teme iz skoro svih nastavnih predmeta. Zato su u kurikulumu predmeta svoje mjesto našle sve međupredmetne teme općeljudskih vrijednosti i kompetencija za 21.stoljeće. One se ostvaruju međusobnim povezivanjem odgojnoobrazovnih područja i nastavnih tema svih nastavnih predmeta. Tako je predmet Društvo/Kultura/Religija u užoj korelaciji sa predmetima: Moja okolina, Zdravi životni stilovi, Tjelesni i zdravstveni odgoj, Matematika, Društvo, Priroda, strani jezici, Muzička kultura, Likovna kultura, BJK/HJK/SJK, Geografija, Biologija, Vjeronauka, Historija i Informatika. Ovako široka korelacija predmeta, sa drugim nastavnim predmetima, omogućava učenicima obuhvaćanje cjelokupne stvarnosti, olakšava im učenje i unapređuje nastavni proces.

Izučavanje predmeta Društvo/Kultura/Religija kroz metode iskustvene, istraživačke i problemske nastave u kojoj je učenik u središtu procesa učenja osigurava njegovu aktivnu ulogu u učenju i poučavanju.

Prikupljanjem, obradom i prikazivanjem podataka, te primjenom različitih oblika tehnologije, razvija se informacijska, komunikacijska i digitalna pismenost. Učenjem s drugima i od drugih u različitim okruženjima, te saradnjom škole s roditeljima, lokalnom i širom zajednicom učenici se usmjeravaju na saradnju i otvorenost prema zajednici. Kroz upotrebu različitih izvora i primjenom multiperspektivnog pristupa učenik stječe vještinu kritičkog promišljanja. Upravo kroz sadržaje i pristupe, strategije učeniku se omogućava praćenje aktualnih dešavanja u skladu sa brzim promjenama u svim sferama njegovog života.

PK2 – Ciljevi učenja i podučavanja

U nastavi predmeta Društvo/Kultura/Religija teži se ostvarivanju sljedećih ciljeva:

- **Stjecanje znanja o** karakteristikama individualnog i kolektivnog identiteta, nastanku i razvoju kultura i civilizacija; nastanku, širenju i rasprostranjenosti religija te osnovnim religijskim načelima i obilježjima. Od

izuzetne važnosti je razumijevanje različitih pojava, procesa i promjena u društvu na lokalnom i globalnom nivou, uključujući faktore koji utječu na psihofizički razvoj individue kao i znanja neophodna za prevenciju devijantnih oblika ponašanja.

- **Izgrađivanje stavova** o značaju razvoja civilizacije za život čovjeka, važnosti njegovanja kulturne baštine, poštivanju drugih kultura i pripadnika različitih kulturnih i religijskih skupina. Od naročitog značaja je zalaganje za primjenu univerzalnih ljudskih vrijednosti važnih za pojedinca i društvo u cjelini, kao i formiran stav da je zdrav, sretan, obrazovan, motiviran, odgovoran, tolerantan, pravedan, uključen i djelotvoran pojedinac - dobrobit za cijelu zajednicu
- **Razvijanje vještina** međusobne saradnje i razumijevanja, kvalitetne organizacije u vremenu i prostoru pri izradi različitih zadataka i projekata, kao i vještina kritičkog, kreativnog i divergentnog razmišljanja i primjerenog komuniciranja. Savremene metode učenja i podučavanja podrazumijevaju korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije i raznovrsne digitalne alate prilikom istraživanja i kreiranja sadržaja, kao i usavršavanje sposobnosti prezentovanja drugima

PK3 – Oblasna struktura predmetnog kurikuluma

Društvo

A

Izučavanje oblasti Društvo je važno u odgoju i obrazovanju učenika zbog činjenice da je čovjek društveno biće i da u stalnoj interakciji sa drugima otkriva nove mogućnosti. Kroz ovu oblast učenici uče da pripadaju određenoj zajednici na koju se oslanjaju u svim aspektima života a isto tako postaju svjesni da sami mogu dati veliki doprinos u razvoju te zajednice. Također ih se uči da postanu koristan član zajednice samo ako sami izgrađuju svoju osobnost, kako bi bili sposobni u kontekstu svojih uvjerenja i vrijednosti stupati u kontakt s drugima. Ovako koncipirani sadržaji ove oblasti imaju za cilj razviti vještinu kritičkog mišljenja tj. spremnost da učenici dovedu u pitanje svoje stavove i otvore se za nova znanja, te ih prepoznaju kao one koji obogaćuju, a ne one koji ugrožavaju vlastita uvjerenja.

Da bi djeca razumjela svoju okolinu i snašla se u svakodnevnim situacijama, potrebno je omogućiti im stjecanje socijalnih vještina kroz socijalna znanja, razumijevanja i umijeća. Kroz ovu oblast se potiču prosocijalne vještine poput kooperativnosti, odgovornosti, empatije, velikodušnosti, ljubaznosti, radoznalosti, ali i neke koje su povezane sa problemima u socijalizaciji. Također, kroz teme iz ove oblasti, može se utjecati na razvoj samopouzdanja kod učenika, potaknuti učenike na međusobno prihvatanje i stvaranje prijateljskih odnosa, te naučiti učenike nenasinom rješavanju sukoba i kako razvijati i poticati empatiju.

Kultura

B

Predmet Društvo/Kultura/Religija daje jedan modernistički pristup kulturi u pluralističkom društvu, gdje kultura nije samo određena utjecajem porodice i nacionalnog prostora na kojem neko živi, već se mijenja u komunikaciji i interakciji sa drugima i drugačijima. Nastavni sadržaji iz ove oblasti posebno se bave utjecajem različitih izvora na stvaranje vlastitog identiteta kod mladih, kao što su susret s pripadnicima drugih kultura, utjecaj vršnjaka, medija, škole, lokalne zajednice. U pluralističkom društvu prisutnost „drugih“ postaje mnogo veća, jer su mladi ljudi više izloženi velikom broju informacija putem društvenih mreža, te komunikacijama sa drugima uživo ili virtualno. U ovako složenim društvima, kakva danas imamo, svaki pojedinac postaje važan i traži sebe i svoj identitet u odnosu na druge. Mnogi naučnici smatraju da mladi najviše utječu jedni na druge, uključujući dijalog sa vršnjacima, rasprave, gdje su moguća i neslaganja. Sve to može biti izazov koji će im pomoći da steknu vještinu donošenja vlastitih stavova, što je i jedan od ciljeva ovog predmeta. Sadržaji iz ove oblasti, ukoliko se izvode modernim metodama, mogu itekako da utječu na stvaranje pozitivnih iskustava u školi, osjećaja pripadnosti i prihvaćenosti, što je preduvjet za ostvarivanje punog potencijala učenika. Ukoliko je učenik prihvaćen, on će biti i onaj koji prihvaća i to će nositi i prenositi i na druge i sutra nositi sa sobom u druga područja života.

Isto tako kroz ovu oblast protežu se sadržaji koji usmjeravaju učenike na one vrijednosti koje osiguravaju očuvanje nacionalne baštine, lokalnog i regionalnog kulturnog naslijeđa, ali i osjetljivost za druge i druge koncepte života koga obilježava različitost kultura i njenih vrijednosti.

Religija

C

Religijsko obrazovanje, u nekonfesionalnom obliku kako se promovira kroz ovaj predmet, ima za cilj doprinijeti učenju za suživot u kulturnoj raznolikosti, doprinijeti usvajanju znanja za život u takvoj zajednici i osposobiti učenika za dijalog i otvorenost prema religijskoj raznolikosti.

Govor i učenje o religijama smatra se važnim jer utječe na stavove pojedinca, njegov pogled na svijet i tumačenje stvarnosti. Razumjeti drugoga znači poznavati i poštovati njegov religijski identitet. Takav stav smatra se ključnim za ostvarenje mira i suživota u kulturno raznolikom društvu kakvo je bosanskohercegovačko i šire.

Jedan od razloga zbog čega su se religijski sadržaji našli u kurikulumu ovog predmeta je ukazivanje važnosti i ulogu religijskog obrazovanja u ostvarenju ciljeva interkulturalnog obrazovanja.

Doprinos je primarno pokazan u kontekstu interkulturalnih ciljeva kao što su suživot, tolerancija, demokratija, te prakticiranje temeljnih prava i sloboda. Kroz sadržaje iz ove oblasti, religija se promatra kao neutralna stvarnost, dio kulture koja je i dio ličnog identiteta svakog građanina i dio našeg cjelokupnog društva.

Proučavanje većih svjetskih religija, običaja, simbola i rasprostranjenosti, svoju opravdanost pronalazi u aspektu politike, historije i kulture. Politički aspekt odnosi se na slobodu vjeroispovijesti, te na pravo roditelja da sami mogu odgajati svoju djecu u religijskom duhu u skladu sa vlastitim uvjerenjima. Historijski aspekt je također važan, jer tretira utjecaj religija na stvaranje svjetskih civilizacija uopšte, ali i utjecaj na sopstvenu religijsku baštinu i njeno očuvanje. Religija je svakako dio kulture naroda, kolektivnog i individualnog identiteta svakog građanina. Zato je važno religijsko obrazovanje mladih za formiranje njihovog identiteta, stavova, kulturne svijesti i osjetljivosti za druge i drugačije.

PK4 – Odgojno-obrazovni ishodi

Osnovno obrazovanje

► Osnovno ► 1.

Godine učenja i podučavanja predmeta: 1

A

Društvo

A.1.1

Opisuje kako porodica, spol, društveno-ekonomski status doprinose razvoju pojedinca.

Opisuje sebe kao člana/icu zajednice ističući osobine, želje, potrebe.

Opisuje vršnjake iz odjeljenja i njihovu ulogu u zajednici (odjeljenju, porodici, klubu).

Prezentira porijeklo svog imena i ulogu porodice u davanju imena.

DHP-1.2.1

KLJUČNI SADRŽAJI

Predstavljam se ili Ja sam...; Moji novi drugovi; Šta znam o svom imenu?

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Prva interakcija prvačića je izuzetno emotivno iskustvo koje ostavlja traga u daljoj saradnji i radu u školskom i vanškolskom okruženju. Zato je važno da se učenici približe jedni drugima izgradnjom povjerenja, upoznavanjem drugih, otkrivanjem sebe drugima. Važno je učenicima omogućiti da se osjećaju sigurno i ugodno u školi.

Učenici u ovom uzrastu su spontani, znatiželjni i nesputani. Ovladavaju socijalnim i komunikacijskim vještinama, o čemu treba voditi računa pri izboru metoda i strategija. Učitelj može tekstom potaknuti govornu reakciju kod učenika i misaoni angažman i koristiti likovno izražavanje kao poticaj u radu učenika i u njegovom opisu. Pošto je prvi razred specifičan zbog faze adaptacije na školsku atmosferu i socijalizacije, nastavnik upoznaje učenike i treba primjenjivati oblik rada, strategiju koja je najučinkovitija, posebno kada je riječ o isticanju osobina, želja i potrebe učenika, "pričanju" o svojoj porodici i sl.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Moguće i poželjna je povezanost sa svim nastavnim predmetima koji se izučavaju u ovom razredu: B/H/S jezik i književnost - odabrani tekstovi s opisom, porukom; Matematika -relacije, odnosi, boje, brojnost skupa; Moja okolina - škola, porodica, dom, moje tijelo; Likovna kultura - izražavanjem likovnim jezikom kao i opisivanjem vlastitog likovnog izraza; Muzička kultura - tematske pjesme, brojalice, muzičke igre; Tjelesni i zdravstveni odgoj - igre u porodici, školi, oponašanje osoba; Engleski jezik i Informatika - tematski povezati.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Razvijamo sljedeće kompetencije:

Socijalne i građanske kompetencije - Prepoznaje vlastite emocije, poštuje druge. Izgrađuje povjerenje i empatiju prema drugima.

Komunikacijska kompetencija – Priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija sa uvažavanjem. Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu komunikaciju.

B

Kultura

B.1.1

Analizira utjecaj jezika, vjerovanja, umjetnosti na ponašanje učenika u školi i u porodici.

Prezentira najdražu slikovnicu opisujući razlog izbora.

Opisuje najdražu igračku izražavajući vlastite emocije.

Opisuje običaje u svojoj porodici koji su najviše utjecale na njega/nju.

DHP-1.2.1

B.1.2

Opisuje odgovorno ponašanje prema sebi i drugima.

Navodi primjere iskrenog, poštenog, hrabrog, plemenitog ponašanja.

Predlaže adekvatan način ponašanja u odnosu na dati problem.

Izrađuje listu pravila ponašanja u školi.

GRO-1.1.2

KLJUČNI SADRŽAJI

Moja najdraža slikovnica; Moja najdraža igračka; Običaji u mojoj porodici; Šta znači biti iskren? Šta znači biti pošten? Šta znači biti hrabar? Šta znači biti plemenit? Bonton - kako se ponašamo u školi?

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Učenici izražavaju svoje misli, osjećaje, raspoloženja, poruke govorom, likovnim i dramskim izražajem, a krajem razreda i pisanim izražavanjem. Važno je da opisuju svoja iskustva i da ih povezuju sa logičkim zaključivanjem. Potrebno je kombinovati audio, vizualni i taktilni poticaj u nastavi i takvo izražavanje učenika u kojima igru povezuju sa stvaralačkim procesom.

Preporuka je da se kroz planiranje, organizaciju i realizaciju projekata ostvaruju ishodi. Mini projekti omogućavaju razvijanje komunikacije, kritičkog mišljenja, kolaboracije i kreativnosti što je obilježje novog pristupa odgoja i obrazovanja. Nastavnici te projekte planiraju tako da su aktuelni i primjereni odjeljenju sa kojima rade. U skladu s tim mogu se uključiti članovi porodice u realizaciju i prezentiranje urađenog.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Navedenu oblast moguće je tematski povezati s ostalim predmetima razredne nastave: B/H/S jezik i književnost - govorne vježbe, dramatizacije, slikovnice; Moja okolina – škola, porodica, dom; Likovna kultura – tematski povezati sadržaje sa temama likovnih radova; Tjelesni i zdravstveni odgoj – tematski povezati igre, govor tijela...; Muzička kultura – pjesme, brojalice, muzičke igre.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Kulturna svijest i kulturno izražavanje - Konstruktivno izražavanje vlastitog mišljenja i frustracija, sposobnost empatije.

Kreativno-produktivna kompetencija - Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima: omogućavanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija.

Socijalna i građanska kompetencija - Uvažavanje pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost, itd.).

Komunikacijska kompetencija - Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu komunikaciju.

► Osnovno ► 2.

Godine učenja i podučavanja predmeta: 2

A

Društvo

A.2.1

Izražava vlastite emocije razumijevajući osjećaje drugih.

Razlikuje ugodne i neugodne osjećaje povezujući ih sa svojim iskustvom.

Navodi situacije u kojima se prepoznaju ugodni i/ili neugodni osjećaji.

Dramatizuje situacije koje mu/joj izazivaju osmijeh.

GRO-1.1.3

A.2.2

Opisuje važnosti društvenih normi i ponašanja.

Navodi primjere dobrih djela.

Opisuje važnost dobrih djela.

Predlaže kako postati junak/junakinja čineći dobro djelo.

DHP-2.2.2

A.2.3

Analizira važnost uloge pojedinca u društvenoj grupi.

Obrazlaže postupke koji doprinose boljim rezultatima učenika u učenju i ponašanju.

Uočava važnost rada nastavnika/učenika/roditelja u vannastavnim aktivnostima predlažući nove aktivnosti.

Prezentira porijeklo svog imena i ulogu porodice u davanju imena.

KLJUČNI SADRŽAJI

Rječnik osjećaja; Šta me je nasmijalo? Činimo dobra djela; Vrijednosti i vrline; Ja sam glavni junak/junakinja priče; Kako mogu biti bolji/bolja? O mojoj školi.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Kod učenika se nastoji potaknuti razvoj vlastitog sistema vrijednosti koji služi kao mehanizam za upravljanje učeničkim postupcima i doprinosi razvoju poželjnih socijalnih kompetencija. Razvija se učeničko kritičko promišljanje, a naglasak je na pravilima kulturnog ponašanja i kulturi dijaloga u duhu tolerancije i nenasilne komunikacije.

Poželjno je aktivnosti realizovati kroz projekte, s promjenom lokaliteta realizacije po potrebi i praktičnim radom. Preporuke su uključivanje članova porodice učenika, nastavnog i vannastavnog osoblja, učenika drugih razreda i odjeljenja, istaknute članove lokalne zajednice. Domen i obim te saradnje određuje nastavnik prema potrebi projekta u ovisnosti od aktualnosti i primjerenosti u ostvarivanju ishoda za konkretno odjeljenje.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Sadržaje je moguće povezati kroz projekte sa: B/H/S jezikom i književnosti - komunikaciju, opisivanje, obrazlaganje, predlaganje, dramatizaciju i istraživanje; Likovnom kulturom - kreativnim izražavanjem, kritičkom procjenom umjetničkih i učeničkih radova; Muzičkom kulturom - kroz sve muzičke aktivnosti odabrane prema ishodu.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijska kompetencija - priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija sa uvažavanjem efikasno u različitim situacijama i u različite svrhe u konstruktivnom i kritičkom dijalogu,

Socijalna i građanska kompetencija - uvažava karakteristične crte društvenih odnosa (pozdravi, način obraćanja); uvažava pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost, itd.); komunicira konstruktivno i s poštovanjem; izražava frustracije na konstruktivan način.

B

Kultura

B.2.1

Analizira utjecaj jezika, vjerovanja, umjetnosti na ponašanje pojedinca u zajednici.

Prepoznaje poznate ličnosti škole i njihov značaj za školu

Istražuje o hobijima osoba iz okruženja.

Opisuje ponašanja osoba iz bližeg okruženja (ulice i sl.), njihove navike i utjecaj na ostale u toj zajednici.

DHP-1.2.1

B.2.2

Opisuje odgovorno ponašanje prema sebi i drugima.

Izrađuje listu pravila ponašanja van škole.

Opisuje ponašanja vršnjaka van škole.

Postavlja pitanja koja ga/je muče adekvatnijim izrazom (glumom, usmeno, pismeno, crtežom i sl.).

Prepoznaje razlog (uzrok) nelagode pri pronalaženju rješenja traženjem pomoći

GRO-1.1.1

Predlaže načine rješavanja problema svojih vršnjaka kada traže pomoć.

KLJUČNI SADRŽAJI

Poznate ličnosti moje škole; Šta je to hobi? Priča iz moje ulice; Bonton - kako se ponašamo van škole; Kako i kome postaviti pitanja koja me muče?

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Upotrebom savremenih strategija i nastavnih metoda kod učenika se razvijaju praktične životne vještine kao što je rješavanje problema u svakodnevnim situacijama u porodici, školi i okruženju.

Istraživačkim radom kroz projekte omogućava se učenicima izgrađivanje vještina, razvijanje kolaboracije, a kroz kreativni izraz dolazak do rješenja i jačanja samopouzdanja. Igrom kao izrazom moguće je ostvariti uspješnu komunikaciju, a istovremeno motivirati učenike da prezentiraju ideje, stavove i ispolje kreativne crte. Ove važne vještine je neophodno kontinuirano razvijati i reagovati blagovremeno u njihovoj korekciji. Također je važno njegovati pozitivnu klimu u odjeljenju upravo kroz realizaciju projekata.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

U ovoj oblasti je moguće se povezati sa: B/H/S jezikom i književnosti - čitanje, pisanje, govor, prezentiranje, hobi, istraživanje; Mojom okolinom - škola, porodica, vršnjaci, susjedstvo, klubovi, sekcije; Likovnom kulturom - kreativni izraz, komuniciranje sa okolinom kroz likovni izraz, hobi; Muzičkom kulturom i Tjelesnim i zdravstvenim odgojem - hobi, ličnosti škole; Informatikom - pretraživanje preko web preglednika.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Kulturna svijest i kulturno izražavanje - konstruktivno izražavanje vlastitog mišljenja i frustracija, sposobnost empatije;

Kreativno-produktivna kompetencija - omogućavanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija;

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija - rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način;

Komunikacijska kompetencija - Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu komunikaciju.

Informatička pismenost - kritičko korištenje informaciono-komunikacijske tehnologije za pridobijanje, vrednovanje i pohranjivanje informacija.

C

Religija

C.2.1

Analizira religijske običaje, uvažavajući raznolikost religija.

Opisuje religijske običaje u svojoj porodici

DHP-1.1.2

KLJUČNI SADRŽAJI

Vjerski običaji u mojoj porodici.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Porodica je za dijete sigurno i ugodno okruženje. Pruža mu i nudi odgojne kvalitete koje dalje prenosi u školu, među svoje vršnjake. Važno je ponuditi mogućnost da svako dijete priča o svojim najbližim, o običajima koji se njeguju i prenose. Tako se djeca međusobno, a i djeca i učitelji bolje upoznaju, razumiju, povezuju...

Mogu se provesti istraživanja, projekti o religijskim običajima koji se upražnjavaju u porodici, u pripremi praznika, njihovom obilježavanju i sl. Treba stvoriti pozitivno ozračje u kom učenici rado prihvataju zadatke kao što su intervjuisanje svojih ukućana, članova šire porodice, kroz kreativno izražavanje "pričaju" o običajima.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Sadržaje je moguće povezati kroz projekte sa: B/H/S jezikom i književnosti - komunikaciju, opisivanje, dramatizaciju i istraživanje; Likovnom kulturom - kreativnim izražavanjem, kritičkom procjenom umjetničkih i učeničkih radova; Muzičkom kulturom - kroz sve muzičke aktivnosti odabrane prema ishodu.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijska kompetencija - priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija sa uvažavanjem efikasno u različitim situacijama u konstruktivnom i kritičkom dijalogu,

Socijalna i građanska kompetencija - uvažava karakteristične crte društvenih odnosa (pozdravi, način obraćanja); uvažava pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost, itd.); komunicira konstruktivno i s poštovanjem.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje - Konstruktivno izražavanje vlastitog mišljenja i frustracija, sposobnost empatije.

► **Osnovno** ► **3.**

Godine učenja i podučavanja predmeta: 3

A

Društvo

A.3.1

Procjenjuje sliku o sebi u odnosu na druge.

Opisuje vlastite potencijale

Objašnjava potrebe i osjeća je kako svoje tako i vršnjaka

Navodi primjer gdje i šta može da bira

Opisuje vršnjačke odnose

GRO-1.1.1

A.3.2

Procjenjuje važnosti društvenih normi i ponašanja.

Upoređuje osnovne društvene oblike ponašanja.

Objašnjava važnost tuđih i vlastitih osjećanja.

Navodi primjere strategija za rješavanje sukoba.

KLJUČNI SADRŽAJI

Ja o sebi drugi o meni; Moje idealno ja; Kako da budem bolji/bolja; Gdje i šta mogu da biram; Šta znači biti kriv; Laž i posljedice laži; Rječnik osjećanja; Samopouzdanje i agresija.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Svi mi imamo sliku o sebi (self-koncept, pojam o sebi), o tome ko smo, kakvi smo i koje su naše vrijednosti. Poimanje sebe prati dijete kroz faze odrastanja te utječe na sve što čini od onih sitnih do krupnih životnih odluka.

Djeca u ovom uzrastu imaju razvijenu sposobnost spoznavanja stvarnosti i uzročno-posljedičnih veza u njoj, te razlikovanja od svega onoga što se događa u njihovoj mašti. Zbog toga je jako važno kontrolisati dječije laži. Najvažnije je ustanoviti koji se razlog laganja krije iza pojedine rečenice ili postupka jer je laž uvijek simptom nekog djetetovog problema. Da bi učenici shvatili bolje ovu oblast mogu se ponuditi tehnike koje će kod djece potaknuti kritičko razmišljanje.

Tehnike koje mogu poslužiti za realizaciju: *Korištenje priča*; Branje dobrih osobina; Drvo problema...

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, Likovne kulture u rješavanju likovnih problema. Dječiji crteži otkrivaju njihove skrivene poruke. Dijete crtežom izražava svoje emocije, potrebe, želje, strahove i sve ono što ne može riječima, na najslobodniji, najspontaniji mogući način. Tako ono pokazuje kako se osjeća ili doživljava svijet oko sebe.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Kritički ocjenjuje komunikacije u različitim oblicima; Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu međukulturalnu komunikaciju.

Učiti kako se uči; Radi pojedinačno i s drugima.

Samoinicijativu i poduzetničku kompetenciju; Prepoznaje vlastite jake i slabe strane

B

Kultura

B.3.1

Odabire odgovarajuće digitalne tehnologije (ili društvene mreže) za komunikaciju sa vršnjacima.

Opisuje pravilno korištenje društvenih mreža u komunikaciji sa vršnjacima.

Razlikuje ponašanje u virtualnom i stvarnom svijetu.

Primjenjuje komunikacijska pravila u digitalnom okruženju.

Raspravlja o važnosti odgovornog odnosa prema sebi i drugima.

TIT-5.2.4

KLJUČNI SADRŽAJI

Drugarstvo; Bonton (komunikacija putem sms poruka, viber poruka, teams poruka); Kako postaviti pitanja koja me muče?

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

U ranom uzrastu djeca još uvijek nemaju dovoljno iskustva u odnosima sa vršnjacima. U zavisnosti od socijalne i emotivne zrelosti djece, mogu se očekivati manje ili više izražene teškoće u vezi sa uspostavljanjem odnosa sa drugom djecom. Zbog toga se djeca često povlače u virtualni svijet koji im omogućava komunikaciju sa vršnjacima. Potrebno je kontinuirano podizati svijest o načinu komunikacije ovisno o dobi i sposobnostima učenika. Preporuka je da se tokom godine rade projekti koji će međusobno povezati sve predložene sadržaje, korištenjem različitih tehnika, uključujući odgovarajuće digitalne tehnologije kao vid komunikacije.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik književnost, Informatika :Poticanje digitalnih kompetencija informatike priprema djecu za mnoga područja djelovanja. Kod učenika treba razvijati digitalnu mudrost kao sposobnost odabira i primjene najprikladnije tehnologije ovisno o zadatku, području ili problemu koji se rješava. Razvijati kritičko mišljenje, kreativnost i inovativnost upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije. Učinkovito i odgovorno komunicirati i surađivati u digitalnome okruženju. Razumjeti i odgovorno primjenjivati sigurnosne preporuke s ciljem zaštite zdravlja djece, te poticati medijsku pismenost kod djece.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku; Piše razne vrste teksta za različite namjene i publiku; Kritički ocjenjuje komunikacije u različitim oblicima;

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka); Sudjeluje odgovorno u virtualnim društvenim mrežama; Koristi kompjuterske pismenosti za podršku kritičkom načinu razmišljanja, inovacijama i kreativnosti;

Društvenu i građansku kompetenciju: izgrađuje povjerenje i empatiju prema drugima; Izražava frustracije na konstruktivan način.

Informatička pismenost (informaciona, medijska, tehnološka): Svijest o razlikama između realnog i virtuelnog svijeta; Poštivanje privatnosti kod korištenja društvenih mreža; poštivanje etičkih načela; prepoznavanje pouzdanosti i valjanosti dobivenih informacija; upotreba društvenih mreža za širenje vidika.

C

Religija

C.3.1

Analizira ulogu religije na razvoj i ponašanje pojedinca u zajednici.

Povezuje vlastita iskustva sa iskustvima druge djece čestitanjem praznika.

DHP-1.1.2

KLJUČNI SADRŽAJI

Kako čestitati praznik? Kako čestitati praznik koji se slavi u porodici? Kako čestitati praznik koji se ne proslavlja u tvojoj porodici?

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Rođendani, državni praznici, godišnjice, vjerski praznici/blagdani, uče nas zajedništvu i pripadanju, spajaju sadašnjost i prošlost i daju osnovu za budućnost. Povezuju osobe na nekoliko razina - emocionalnoj, duhovnoj i na razini međudnosa. Važno je znati koje vrijednosti djeci želimo prenijeti kroz obilježavanja praznika.

Zajedničko slavljenje rođendana s prijateljima, tradicija Bajrama, Božića ,Uskrsa, Vaskrsa... važni su datumi kojima se posvećuje posebna pažnja jer znamo da je stvaranje osjećaja zajedništva važno u našem povezivanju.

Časovi se mogu realizovati kroz različite kreativne radionice. Čestitke se mogu praviti ručno ili putem računara. Kao prijedlog može poslužiti Story Jumper. Mogu se provesti istraživanja, i projekti o praznicima koji se slave, načinu proslavljanja, običajima vezanim za pojedine praznike I sl.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost; Likovna kultura ; Kreativnost kod djece razvija se na mnogo načina. Osim svakodnevnih problemskih situacija u kojima djeca sama traže rješenja i tako razvijaju kreativno mišljenje, važno je djeci pružiti priliku i da se kreativno izražavaju.Informatika :Poticanje digitalnih kompetencija informatike priprema djecu za mnoga područja djelovanja.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi kompjuterske pismenosti za podršku kritičkom načinu razmišljanja, inovacijama i kreativnosti;

Društvenu i građansku kompetenciju: Izgrađuje povjerenje i empatiju prema drugima;

Kreativno-produktivnu kompetenciju: Povezivanje ideja; Efikasno korištenje informacija, znanja i činjenica pri rješavanju problema

A

Društvo

A.4.1

Analizira načine vršnjačke komunikacije.

Opisuje vrste komunikacije uz navođenje pozitivnih primjera.

Uočava različite vrste sukoba predlažući načine nenasilnog rješavanja.

Prepoznaje važnost humora u svakodnevnom životu.

KLJUČNI SADRŽAJI

Pozitivna i negativna komunikacija; Ljutnja, pravda, nepravda, laž; Tolerancija; Razumijevanje sukoba, nenasilno rješavanje sukoba; Ko sam ja, vrline i mane; Utjecaj smijeha na zdravlje.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Kako komunicirati sa drugima, rješavati konflikte, biti tolerantna i nasmijana osoba, glavna su pitanja u ovoj oblasti. Zadatak nastavnika je da prenese učenicima modele rješavanja konflikata i nenasilne komunikacije, kroz razne primjere, po mogućnosti iz svakodnevnog života. Za motivaciju učenika može poslužiti kratki igrokaz konverzacije i aktivnog slušanja, koji će izvesti sami učenici. Nastavnik treba da osmisli radionicu čiji će krajnji ishod biti da kod učenika razvije vještinu i sposobnost mirnog rješavanja konflikata. Isto tako bilo bi dobro da upozna učenike sa pojmom medijacija, koje osobine treba imati medijator i koliko on može da pomogne kao treća osoba da se konflikt riješi na miran način. Bitno je da nastavnik kontinuirano naglašava učenicima da su svi ljudi jedinstveni i da svaka osoba ima barem jednu osobinu koja ih razlikuje od drugih. Zato je važno razumjeti sebe, svoje vrline i mane, jer kada razumijete sebe i svoja ponašanja, spremniji ste čuti i razumjeti doživljaje i ponašanje ljudi oko sebe. Strah od onoga što je drugačije, od onoga što ne znamo o sebi i drugima može da dovede do stvaranja predrasuda i stereotipa a u krajnjem slučaju do ignorisanja i mržnje. Zato treba potaći mlade ljude da rade na sebi da prave pozitivne promjene, a smijeh i smisao za humor je jedna od načina kako da se oslobodimo negativnih emocija.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Djeca komuniciraju unutar grupe vršnjaka, ona komuniciraju kroz igru, crtež, modeliranje, muziku, pjevanjem, plesom, pisanjem, pričanjem. Stoga se međupredmetna povezanost može ostvariti kroz većinu predmeta koji se izučavaju u ovom razredu.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efiksanu međukulturalnu komunikaciju

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi kompjuterske pismenosti za podršku kritičkom načinu razmišljanja, inovacijama i kreativnosti

Društvenu i građansku kompetenciju: Izgrađuje povjerenje i empatiju prema drugima.

B

Kultura

B.4.1

Primjenjuje adekvatno ponašanje u javnim objektima.

Opisuje poželjne oblike ponašanja u svakodnevnom životu.

Objašnjava zašto je važno lijepo i kulturno se ponašati u javnim objektima.

KLJUČNI SADRŽAJI

Bonton (ponašanje u javnim objektima).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Djeca od prvog razreda uče pravila ponašanja. U ovom uzrastu djeca bi trebala znati primijeniti naučeno o pravilima ponašanja u javnim objektima. Kultura ponašanja djece na javnim mjestima omogućuje da pažljivo i pristojno postupaju u određenoj situaciji u kojoj se nađu. Djeci je važno skrenuti pažnju o kodeksu odijevanja vezanim za boravak u javnim objektima. Rad na ovom sadržaju bi trebao započeti pravljenjem liste pravila za boravak u objektima, nakon čega idu u posjete i praktično primjenjuju osmišljena pravila ponašanja.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost- komunikacija, kultura usmenog izražavanja, medijska kultura; Likovna kultura i Muzička kultura- tematski povezati sadržaje

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Socijalna i građanska kompetencija: Uvažavanje pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost, itd. Konstruktivno komuniciranje i poštovanje u društvenim situacijama, kvalitetna međuosobna komunikacija

Kreativno-produktivna kompetencija: Razvijanje kreativnosti i potrebe za izražavanjem, te osjećaj za estetske vrijednosti.

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku: Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu međukulturalnu komunikaciju.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Upravljanje rizikom i razvijanje svijesti o odgovornosti.

C

Religija

C.4.1

Procjenjuje važnost tradicije, kulture i suživota naroda u BiH.

Opisuje sličnosti i razlike tradicije i kulture u BiH.

Objašnjava pojam tradicije, kulture i suživota naroda BiH.

Objašnjava važnost suživota naroda BiH.

GRO-1.2.4

KLJUČNI SADRŽAJI

Tradicija, kultura i suživot naroda u BiH.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Od najranije dobi djecu je potrebno podučavati o drugim kulturama i narodima kako bi se razvilo tolerantno ponašanje. Tolerancija prema različitostima podrazumijeva prihvaćanje drugih takvi jesu, a to doprinosi kvalitetnom suživotu. Bosna i Hercegovina ima bogatu tradiciju i kulturu. Ona se ispoljavala na raznim područjima ljudske djelatnosti kao što je muzika, književnost, film, likovna i primijenjena umjetnost, te dizajn i savremeni mediji. Djeca u ovom uzrastu vole da istražuju, stoga se preporučuje takav pristup pri realizaciji navedenog sadržaja putem projekta. Učenici mogu da koriste različite izvore za prikupljanje podataka. Mogu se poslužiti raznim tehnikama koje su djeci zanimljive kao što su: Igra pozdrava; Upoznavanje - dvije zajedničke stvari i sl.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost – informativni tekstovi; Likovna kultura- izražavanje likovnim jezikom, Informatika- korištenje različitih web alata, Muzička kultura- tematske pjesme, Moja okolina. Praznici; Tjelesni i zdravstveni odgoj- igre iz različitih krajeva B i H.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i komunikacije.

Društvenu i građansku kompetenciju: Razvija i razumije nacionalni kulturni identitet u interakciji s kulturnim identitetom Evrope i ostatkom svijeta.

Kreativno-produktivnu kompetenciju: Efikasno korištenje informacija, znanja i činjenica pri rješavanju problema.

► Osnovno ► 5.

Godine učenja i podučavanja predmeta: 5

A

Društvo

A.5.1

Procjenjuje sopstvena osjećanja, stavove i faktore koji utječu na njihovo formiranje.

Objašnjava niz promjena kroz koje tijelo prolazi u predpubertetu.

Izrada porodičnog stabla.

Objašnjava utjecaj medija na odabir uzora i idola.

KLJUČNI SADRŽAJI

Šta je to predpubertet? Jačanje vlastitog identiteta - izrada porodičnog stabla; Jednakost među spolovima; Uzori i idoli; Jačanja samopouzdanja.

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Da bi učenik mogao da se razvija u skladu sa svojim godinama važno je da ima razvijenu pozitivnu sliku o sebi, da pravilno formira vlastiti identitet. Identitet se formira onda kada dijete sebe počne da doživljava kao ličnost koja se razlikuje od drugih po određenim osobinama i kada počne da osvještava svoje misli i osećanja. Savremeni način života dovodi do ubrzanog fizičkog i intelektualnog razvoja što rezultira ranije psihofizičke promjene.

Senzibiliziranje mladih za perspektivu jednakosti među spolovima podrazumijeva svijest o tome da su sva ljudska bića jednako sposobna i da ne postoje ograničenja niti određene uloge vezane za spol.

Preporuke za obradu ovih sadržaja su radionice. Za jačanje samopouzdanja važno je da se dijete potiče na razvoj vastitog identiteta. Možemo predložiti izradu vlastitog porodičnog stabla i na taj način istraživati historiju svoje porodice. Radionice vezane za predpubertet treba obuhvatiti znanja vezana za definiciju predpuberteta i puberteta, koje su fizičke i psihičke promjene kod dječaka i djevojčica, te kako se nositi sa njima. Ove sadržaje možemo obraditi kroz priču vlastitih iskustava ili kroz igru i glumu. Koristiti se video i audio zapisom, kao i brojnim vježbama usmenog tipa. Poželjno je stvoriti ambijent u kojem učenici mogu postaviti bilo koje pitanje, bez straha, stida i ustručavanja.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost- , informativni tekstovi komunikacija, kultura usmenog izražavanja; Likovna kultura - tematski povezati sadržaje; Informatika

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Kompetencija u nauci i tehnologiji: Sposobnost i spremnost da se upotrijebe znanja i metodologije kako bi se objasnila priroda. Kompetencija u tehnologiji se tumači kao primjena znanja da bi se promijenilo prirodno okruženje u skladu sa ljudskim potrebama.

Učiti kako se uči: Razvijanje suodgovornosti za vlastito učenje, samoprocjenu i definisanje vlastitih ciljeva učenja: razvijanje svijesti o vlastitim mogućnostima i o vlastitim jakim i slabim stranama, stilovima učenja, inteligencijama, kao i sposobnosti identifikovanja sopstvenih potreba radi primjene sopstvenih strategija i procedura u procesu učenja.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Prepoznavanje vlastitih jakih i slabih strana.

B Kultura

B.5.1

Realizira istraživačke projekte koristeći relevantne historijske podatke.

Razlikuje kulturnu i prirodnu baštinu.

Objašnjava nastanak i rasprostranjenost nacionalnih spomenika.

Objašnjava važnost nacionalnih spomenika za BiH.

GRO-1.2.2

B.5.2

Istražuje zastupljenost nacionalnih manjina na prostorima B i H kroz kulturnu baštinu.

Opisuje pojam “nacionalne manjine” uz navođenje primjera.

Opisuje kulturni utjecaj nacionalnih manjina na historiju BiH.

GRO-1.2.2

KLJUČNI SADRŽAJI

Nacionalni spomenici u BiH; Upoznajmo se s nacionalnim manjinama u BiH.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Na samom početku poučavanja ovih sadržaja potrebno je učenicima objasniti da su nacionalni spomenici naša imovina koja ima veliki kulturni, vjerski i etnički značaj. Nastavnik može sa učenicima da pogleda listu nacionalnih spomenika u njihovom gradu i lokalnoj zajednici te da organiziraju posjetu nekom od njih. Poslije mogu da na času Likovne kulture nacrtaju taj spomenik ili ga naprave na času Tehničke kulture. Neki naši spomenici su i na listi svjetske baštine UNESCO. Nastavnik može zajedno sa učenicima da osmisli istraživački projekt, kako bi istražili koji naši spomenici su na listi UNESCO, koji su nominovani za tu listu, te čime se bavi ta organizacija. Kada su u pitanju sadržaji vezani za nacionalne manjine u BiH, potrebno je definisati pojam “nacionalna manjina”, te koliko nacionalnih manjina je zastupljeno u BiH. U ovom uzrastu učenici bi trebali raditi na istraživačkim projektima koristeći različite izvore znanja: literaturu koju mogu pronaći u školskim bibliotekama, časopisima, internet izvore, dokumentarne filmove, fotografije. Mogu istražiti zastupljenost određenih nacionalnih manjina, te naučiti njihove osnovne pozdrave, nošnje, zastave i sl. Uprilicati razgovor sa predstavnicima zajednica nacionalnih manjina ili ih pozvati na čas kao gosta-predavača.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost- , informativni tekstovi komunikacija, kultura usmenog izražavanja; Likovna kultura - tematski povezati sadržaje; Informatika- istraživanja putem interneta, Društvo, Muzička kultura- tematski povezati sadržaje, Tjeleni i zdravstveni odgoj – narodne igre iz različitih krajeva

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Socijalna i građanska kompetencija: Razumijevanje vlastitog narodnog identiteta i sebe kao pripadnika neke grupe u interakciji s kulturnim identitetom Evrope i ostatka svijeta

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i primjena vještina rada u skupinama;

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Poznavanje najznačajnijih kulturnih dostignuća, uključujući i popkulturu, cijenjenje umjetničkog rada i kulturnih događaja

Kreativno-produktivna kompetencija: Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima: razvijanje sposobnosti posmatranja, učestvovanja i integriranja novih iskustava i spremnosti za mijenjanje prethodnih

C

Religija

C.5.1

Analizira raznolikost i povezanost religija u BiH.

Razlikuje religije u BiH.

Objašnjava sličnosti i razlike religija koje nas okružuju.

Izrađuje primjere “zlatnog pravila” religija.

DHP-1.1.2

KLJUČNI SADRŽAJI

"Zlatno pravilo" religije; Uvažavanje različitih religija i tolerancija.

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Kada je u pitanju poučavanje religija, veoma je važno kod učenika razvijati religijsku toleranciju kao moralnu vrlinu koja pretpostavlja poštovanje ljudskog i duhovnog integriteta drugoga. Nastavnik bi trebao da ove sadržaje poveže sa ljudskim i dječjim pravima u smislu da svi ljudi imaju pravo da ispovijedaju ili ne ispovijedaju bilo koju religiju, a da pritom ne budu izloženi diskriminaciji, zlostavljanju ili prijetnjama. Bilo bi poželjno upriličiti jednu otvorenu diskusiju, gdje bi učenici mogli iskazati svoje mišljenje o uvažavanju drugih i vjerskoj toleranciji. Gosti bi im mogli biti učenici koji pohađaju Vjeronaku ili katolički Vjeronauk. Konkretni primjeri iz svakodnevnog života pružit će učenicima dovoljno primjera za razumijevanje ove teme. Uvriježeno je mišljenje da se prema ljudima treba odnositi s poštovanjem, baš kao što bismo i mi željeli da se drugi odnose prema nama. To je upravo "Zlatno pravilo" religije, koje je zajedničko za sve religije. Ono se može pronaći u raznim tradicijama i filozofijama širom svijeta. Učenici bi moglo da istraže kako to pravilo glasi u nekim svjetskim religijama, te ga potkrijepiti primjerima iz svakodnevnog života.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Međupredmetna povezanost može se ostvariti s nastavom predmeta Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost- , informativni tekstovi komunikacija, kultura usmenog izražavanja; Likovna kultura i Muzička kultura- tematski povezati sadržaje; Vjeronauka; Moja okolina, Informatika

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku; Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove. Piše razne vrste teksta za različite namjene i publiku.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i komunikacije.

Društvenu i građansku kompetenciju: Razvija i razumije nacionalni kulturni identitet u interakciji s kulturnim identitetom Evrope i ostatkom svijeta.

Kreativno-produktivnu kompetenciju: Efikasno korištenje informacija, znanja i činjenica pri rješavanju problema.

► Osnovno ► 6.

Godine učenja i podučavanja predmeta: 6

A

Društvo

A.6.1

Procjenjuje univerzalne vrijednosti društva i vlastite moralne obaveze.

Prepoznaje vrijednosti poželjne za život u demokratskom društvu.

Objašnjava kako poboljšati međusobno razumijevanje između pripadnika različitih kultura.

Analizira svoje potrebe i odgovornost u društvu.

DHP-1.2.3

A.6.2

Procjenjuje važnosti društvenih normi i ponašanja.

Definira metodu aktivnog slušanja o različitim stranama problema.

Prepoznaje značaj komunikacije u nenasilnom načinu rješavanja problema.

Prepoznaje potencijalno konfliktne situacije i posljedice reagiranja na njih.

Primjenjuje debatu kao jedan od vještina komunikacije.

KLJUČNI SADRŽAJI

Čovjek kao društveno biće, Univerzalne vrijednosti društva, Vrijednosti u različitosti, Njegovmo posebnost, Moj život moji izbori, Moje potrebe želje i zahtjevi, Očekivanja obaveze i odgovornosti, Socijalne kompetencije, Komunikacija kako ključ za rješavanje problem, Komunikacija u porodici, Komunikacija sa vršnjacima, Nenasilna komunikacija, Debata kao vještina u komunikaciji).

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Razne su mogućnosti učenja i poučavanja ove oblasti, a kompetentan nastavnik/ca će odabrati onu koja će učenicima pomoći u odrastanju i životu u multikulturalnom društvu, punom različitosti. Za početak bi ih trebalo upoznati sa osobnim vrijednostima, koje prvo stječu u porodici a zatim i u društvu u koje se integrišu. Za to im može poslužiti teorija ljudskih univerzalnih vrijednosti Shaloma Schwartza..

Kada je u pitanju odgovornost, bitno je da učenici uče kako da postanu odgovorni građani, te ih treba poticati da se uključuju u društveni život škole i lokalne zajednice. Važno je da znaju da postoji zakonska i moralna odgovornost, s tim da je u njihovom uzrastu težište na moralnoj odgovornosti.

Veoma važna vještina koju učenici treba da usvoje je pravilna komunikacija u porodici, učionici ili izvan nje. Stoga treba objasniti učenicima da je vještina aktivnog slušanja veoma važna, te s njima ponoviti pravila aktivnog slušanja (kontakt očima, ne prekidati sugovornika, znakovi razumijevanja...)

Potrebno je osmisliti primjere koji imaju za cilj promatranje nekog događaja ili situacije sa različitih pozicija, tj na multiperspektivan način. Važno je da učenici shvate da se svaka situacija može promatrati iz različitih uglova, zavisno od toga iz koje kulture dolazite.

Vještinu komuniciranja možemo vježbati i kroz debate. Dobro razrađena i vođena debata omogućava učenicima da se istraže i bolje razumiju različite, čak i suprotstavljene stavove.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Potrebno je ukazati na važnost korelacije sa drugim predmetima, kao i da svaka nauka otkriva neku novu perspektivu i doprinosi stvaranju šire slike kod učenika. Svakako je najbliža poveznica sa predmetom Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, posebno sa sadržajima vezanim za komunikaciju u porodici, sa vršnjacima, nenasilnu komunikaciju i vještinu vođenja debate. Sa predmetom Informatika povezanost se ostvaruje kroz komunikaciju sa drugima, stvaranjem društvenih mreža ,pretraživanjem sadržaja, te kreiranjem prezentacija. Sadržaji iz ove oblasti mogu se koristiti i za časove odjeljske zajednice, posebno sadržaji vezani za multikulturalnost, vještine komunikacije i nenasilno rješavanje problema.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za efikasnu međukulturalnu komunikaciju.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi kompjuterske pismenosti za podršku kritičkom načinu razmišljanja, inovacijama i kreativnosti.

Socijalna i građanska kompetencija: Razvijanje svjesnosti i razumijevanja sociokulturnih i međukulturnih pravila i razvijanje odgovarajućih strategija za komunikaciju, interpretaciju i korištenje poruka sukladno ovim pravilima i normama (sociolingvistička kompetencija).

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija. Upravljanje rizikom i razvijanje svijesti o odgovornosti.

B

Kultura

B.6.1

Procjenjuje obilježje svoje i drugih kultura, kao i kulturne raznolikosti društva.

Objašnjava osnovne pojmove u području kulture i međukulturalnih odnosa.

Procjenjuje važnosti poštivanja principa multikulturalnosti.

Pravi hronološki slijed kulturnih događaja u svojoj školi i lokalnoj zajednici.

Procjenjuje utjecaj medija na njegov život.

Predlaže načine podizanja ekološke svijesti kroz primjere.

DHP-1.3.2

KLJUČNI SADRŽAJI

Upoznajmo kulturu/ duhovna, materijalna; Svi imaju svoju kulturu-svi su drugačiji; Koliko pratim kulturne događaje u gradu u lokalnoj zajednici? Kako mogu doprinijeti očuvanju kulture svoje škole i lokalne zajednice? Kako mediji oblikuju moja shvatanja / nove vještine ili izgubljeno vrijeme? Umjetnost / moje kreativne sposobnosti;Ekološka kultura.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Ova oblast pruža mogućnost učenicima da usvoje znanja i vještine o pojmu kultura, podjeli na duhovnu i materijalnu kulturu, njenim karakteristikama i šta je čini. Naglasak je na odgojnom cilju a to je svakako da se kod učenika razvije pozitivan stav prema kulturi i koliko je ona značajna za život ljudi. Kultura treba biti prepoznata kao sastavni dio njihovih života, onoga što oni jesu. Međutim, važno je naglasiti da je kultura samo jedan od mnogobrojnih uticaja na razvoj i ponašanje mladih ljudi.Svi smo različiti i svako ima svoje određene karakteristike koje ga čine jedinstvenim ljudskim bićem (spol, godine, karakter, sposobnost...) Nastavnik/ca treba da uputi učenike da su generalizacije jako opasne, da ne podliježu stereotipima i predrasudama u izjavama o pojedincima i grupama. Tačno je da grupe imaju neke zajedničke karakteristike, ali unutar njih postoje mnoge individualne razlike.

Važno je naglasiti da svaki pojedinac ima odgovornost u svojoj mikrosredini za razvoj i očuvanje materijalne, duhovne i ekološke kulture. To može da pokaže kroz inicijativu da njegov razred prati kulturne događaje u lokalnoj zajednici i šire, kao i pokretanjem i učešćem u ekološkim akcijama.

Mediji su sve prisutniji u životima mladih ljudi, posebno elektronski. Bitno je da učenici upoznaju razne medije, putem rada na njima (uređenje školske web stranice ili elektronskih novina) Tako će moći da kritički procjenjuju određene vrste medija i način na koji ih koriste.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Ova oblast nudi velike mogućnosti međupredmetnog povezivanja i suradnje nastavnika u njenoj pripremi. Međupredmetna korelacija sadržaja iz ove oblasti može se ostvariti sa sa predmetom, Bosanski jezik i književnost, Srpski jezik i književnost, Hrvatski jezik i književnost, posebno kada je u pitanju medijska pismenost, tj sastavljanje i korigiranje tekstova.

Sa predmetom Informatika kroz pretraživanje sadržaja, postavljanje na web stranicu, te komunikacija.

Povezanost sa Likovnom kulturom ostvaruje se kroz izražavanje kreativno-umjetničkih sposobnosti učenika.

Sadržaji iz ove oblasti mogu se koristiti i za časove odjeljenske zajednice, posebno sadržaji iz medijske i ekološke kulture.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija

Socijalna i građanska kompetencija: Poznavanje kulturnih posebnosti društva i zajednica.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Poznavanje najznačajnijih kulturnih dostignuća, uključujući i pop-kulturu, uvažavanje umjetničkoga rada i kulturnih događaja.

Kreativno-produktivna kompetencija: Razvijanje otvorenosti različitog kulturnog izražavanja i pripremljenosti za razvijanje vlastite kreativnosti i sposobnosti izražavanja.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i komunikacije.

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Piše razne vrste teksta za različite namjene i publiku.

C Religija

C.6.1

Razlikuje monoteističke svjetske religije i njihova obilježja.

Pokazuje na karti rasprostranjenost monoteističkih religija u svijetu.

Razlikuje važne ličnosti i simbole monoteističkih religija.

Prepričava poučne religijske priče.

KLJUČNI SADRŽAJI

Svjetske religije - rasprostranjenost; Religijski znakovi i simboli: Važne ličnosti svjetskih religija; Poučne religijske priče.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Kroz sadržaje iz ove oblasti učenici će se upoznati sa tri svjetske monoteističke religije, a posebno sa njihovom rasprostranjenošću u svijetu, važnim ličnostima i simbolima. Bitno je da nastavnik/ca naglasi da je izučavanje religija jako važno, jer nas one uče ljudskim vrijednostima, te da je njihovo pravilno izučavanje i prakticiranje ključno za naš duhovni život. Kada je u pitanju rasprostranjenost monoteističkih religija u svijetu, bitno je da nastavnik/ca ponudi kartu svijeta koja prikazuje rasprostranjenost religija i da na osnovu nje pokaže učenicima u kojim zemljama ili dijelovima svijeta dominira određena religija. Učenici kasnije mogu na slijepoj karti da ucrtaju te zemlje sa različitim bojama ili da naprave shemu rasprostranjenosti. Isto tako mogu da nacrtaju i religijske simbole i da objasne znakove na njima. Religija nas uči da budemo plemeniti, velikodušni i empatični, a o tome postoje i mnoge poučne priče, koje učenici mogu pronaći i podijeliti sa ostalim učenicima u razredu.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Mnoge su mogućnosti međupredmetnog povezivanja sadržaja iz ove oblasti. Pričanje poučnih priča veže se za BHS jezik, a sa Geografijom rasprostranjenost religija u svijetu. Sa Historijom je također moguća poveznica jer se i u okviru tog premeta proučavaju religije.

Pretraživanje sadržaja i komunikacija u korelaciji je sa Informatikom a sa Likovnom kulturom, crtanje simbola i slijepih karti o rasprostranjenosti religija

Sadržaji iz ove oblasti mogu se koristiti i za časove odjeljenske zajednice, posebno pričanje poučnih religijskih priča, kao primjera tolerancije i empatije prema drugima i drugačijima.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Socijalna i građanska kompetencija: Razumijevanje identiteta vlastitoga naroda i sebe kao pripadnika neke skupine u interakciji s kulturnim identitetom Europe i ostatka svijeta.

Kreativno-produktivna kompetencija: Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i komunikacije.

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija s poštovanjem i efikasno u različitim situacijama i u različite svrhe u konstruktivnom i kritičkom dijalogu.

Učiti kako se uči : Organizuje i uređuje vlastito učenje.

► Osnovno ► 7.

Godine učenja i podučavanja predmeta: 7

A

Društvo

A.7.1

Istražuje šta je zajednica i koji faktori utječu na njeno formiranje.

Uočava faktore koji utječu na oblikovanje neke društvene zajednice.

Opisuje školu kao zajednicu u kojoj bi se osjećao slobodno, uspješno i zadovoljno.

DHP-3.2.2

A.7.2

Procjenjuje važnost zdravih obrazaca ponašanja za razvoj osobnih potencijala.

Prepoznaje emocije kod sebe i drugih.

Diskutuje o važnosti razvoja vlastitih kapaciteta u odoljevanju modernim ovisnostima.

Razlikuje zdrave od nezdravih navika.

KLJUČNI SADRŽAJI

Šta je zajednica, Kako tradicija i zajednička pravila oblikuju zajednicu, Moj odnos prema školi kao zajednici, Šta bi želio promijeniti u školi? Težnja za vlastitom srećom, Prijateljstvo kao izvor sreće, Empatija / koliko smo spremni razumjeti druge, Kako odoljeti modernim ovisnostima, Kako mljenjati odnos prema vlastitom zdravlju.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Sadržaji iz ove oblasti odnose se na ljudsku zajednicu, na zajednička pravila koja oblikuju jednu zajednicu, te na identitet pojedinca i zajednice. Prije svega je potrebno objasniti šta je to identitet, šta čini lični identitet koji nas razlikuje od drugih. Pored ličnog postoji i kulturni, vjerski, nacionalni i dr. a njih karakteriše pripadanje određenoj zajednici. Nakon istraživanja individualnih karakteristika, učenici svoja istraživanja prenose na grupe ljudi koje kasnije tvore zajednice a onda i civilizacije. Može se poći od formiranja zajednica kroz historiju i uloziti zajednice za opstanak pojedinca. Bitno je naglasiti da svaki pojedinac u zajednici ima odgovornost prema drugim članovima zajednice. Učenici mogu napraviti analizu zajednice uopšte a onda opisati svoju školu i razred kao zajednicu, te kako ta zajednica treba da izgleda da bi se on osjećao zaštićeno, sigurno i sretno. Učenici bi trebali na kraju da zaključe, šta je to potrebno da zajednica dobro funkcioniše i koji je njihov vlastiti doprinos tome.

Nastavnik/ca treba da učenicima ponudi radionice sa sadržajima koji govore o tome kako izbjeći negativne kategorizacije i negativan osjećaj prema drugim zajednicama ("oni" i "mi") i sve što može dovesti do diskriminiranja određene zajednice.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Mnoge su mogućnosti međupredmetnog povezivanja sadržaja iz ove oblasti. Opisivanje svoje škole i razreda kao zajednice u korelaciji je sa za BHS jezikom, a sa Historijom opis prvih zajednica i stvaranja civilizacija

Pretraživanje sadržaja i komunikacija u korelaciji je sa Informatikom, a sa TiZO sadržaji vezani za zdrave životne navike.

Sadržaji iz ove oblasti mogu se koristiti i na časovima odjeljske zajednice, posebno sadržaji o modernim ovisnostima i zdravim životnim navikama.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Socijalna i građanska kompetencija: Poznavanje kulturnih posebnosti društva i zajednica.

Kreativno-produktivna kompetencija: Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i komunikacije.

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija s poštovanjem i efikasno u različitim situacijama i u različite svrhe u konstruktivnom i kritičkom dijalogu.

Učiti kako se uči : Radi pojedinačno i s drugima.

B

Kultura

B.7.1

Analizira vlastito ponašanje i spremnost na promjenu.

Objašnjava promjene koje mogu napraviti za postizanje vlastite sreće i dobrobiti za druge.

Prepoznaje ponašanja koja treba mijenjati.

Raspravlja o pitanjima koja ga muče.

Zaključuje kako zahvalnost utječe na osobnu dobrobit.

Izrađuje vlastitu strategiju učenja (ciljevi, pristup, okruženje).

B.7.2

Razlikuje umjetnost od šunda.

Objašnjava razliku između umjetničkog djela i šunda.

Kreira vlastito umjetničko djelo (edukativni film, reklamu i sl.).

KLJUČNI SADRŽAJI

Avantura vlastite promjene, Šta želim mijenjati u vlastitom ponašanju? Kako postaviti pitanja koja me muče? Zahvalnost kao ključ sreće/ fokus na onom šta imam, a ne što nemam, Kako poboljšati motivaciju za učenje, Kako učiti pojedine predmete, Umjetnost i njena kopija (kič i šund), Audiovizualni mediji, Kako snimiti kratki edukativni film, Reklama omiljenog mjesta za provesti raspust.

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Na početku proučavanja ove oblasti, nastavnik/ca treba da objasni učenicima da proces vlastitih promjena u životu nije lagan ni za odrasle osobe, a posebno za mlade ljude kao što su oni. Bilo bi poželjno krenuti od prethodnog znanja vezanog za vlastiti identitet i vrste identiteta, tj. da postoji i naslijeđeni identitet, onaj koji nam je dodijelila priroda ali i promjena identiteta, onoga što se mijenja dok odrastamo. Da bi se mijenjali, nužno je bez osude potpuno prihvaćati sebe sa svim svojim manama i vrlinama, jer dugotrajne promjene nastaju samo onda kada prihvaćamo sebe i svoje postupke. Ako se mijenjamo zbog vlastite sreće i dobrobiti i drugi će biti na dobitku.

Bitno je da nastavnik tako osmisli sadržaje, da učenici povežu promjene za svoju i tuđu dobrobit i sreću, sa zahvalnošću, tj. da osobe koje su zahvalne češće doživljavaju ugodne efekte i raspoloženje. Zahvalnost se može povezati i sa zdravljem pojedinca jer osobe koje su zahvalne imaju manju razinu anksioznosti i depresije.

Također na sreću utiču i dobri rezultati u školi a njih će učenici postići ukoliko razrade svoju vlastitu strategiju učenja, koja podrazumijeva ciljeve, pristup i okruženje u kojem se uči i radi. Samo sretna i zadovoljna osoba može biti i kreativna i umjetnički nastrojena, te svoju kreativnost izražavati kroz stvaranje vlastitih umjetničkih djela. Radeći na sadržajima vezanim za umjetničko izražavanje učenika, nastavnik/ca treba da osmisli i razradi strategije učenja tako da navede učenike da razlikuju umjetnost od kiča. Nastavnik može to da poveže sa komunikacijom i putem debate postigne ostvarenje ishoda učenja. Nakon obrade ovih sadržaja učenici bi trebali da razlikuju umjetnost od kiča, objasne pojmove kič i šund, te jesu li i sami imuni na tu zavodljivu snagu kiča.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Sadržaje iz ove oblasti prvenstveno možemo povezati sa Likovnom kulturom i Muzičkom kulturom u segmentu umjetnosti i stvaranju vlastitih umjetničkih djela, te razlikovanja umjetnosti od šunda. Ukoliko prave kratke filmove ili reklame, te pretražuju sadržaje na internetu, u korelaciji su sa Informatikom.

Konstruktivan i kritičan dijalog u korelaciji je sa BJK/HJK/SJK.

Zahvalnost i njene dobrobiti te izrada vlastite strategije učenja, se mogu naći i kao teme na časovima Odjeljske zajednice.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Socijalna i građanska kompetencija: Uvažavanje pravila lijepog ponašanja (izraziti zahvalnost, naklonost, podijeliti brigu, radost, itd.).

Kreativno-produktivna kompetencija: Poznavanje najznačajnijih kulturnih dostignuća, uključujući i pop-kulturu, uvažavanje umjetničkoga rada i kulturnih događaja.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi kompjuterske pismenosti za podršku kritičkom načinu razmišljanja, inovacijama i kreativnosti.

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Kritički ocjenjuje komunikacije u različitim oblicima.

Društvenu i građansku kompetenciju: Razvija vještine grupnog rada.

Učiti kako se uči : Izrađuje plan za učenje radi upravljanja vremenom.

C

Religija

C.7.1

Povezuje monoteističke religije i njihova obilježja.

Razlikuje religije i njihova obilježja.

Pojašnjava povezanost religija.

Naznačava važnost vlastitog doprinosa suživotu i toleranciji u njegovoj lokalnoj zajednici.

Nabraja vjerske organizacije u BiH.

KLJUČNI SADRŽAJI

Islam (život, običaji, kultura, praznici), Pravoslavlje (život, običaji, kultura, praznici), Katoličanstvo (život, običaji, kultura, praznici), Judaizam (život, običaji, kultura, praznici), Međureligijski dijalog, Vjerske organizacije u BiH.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Za postizanje ciljeva i ishoda učenja iz ove oblasti, potrebna je dobra priprema nastavnika, tj odabir sadržaja i strategija učenja. Bitno da nastavnik/ca podsjeti učenike na prethodno znanje o religijama, stečeno u okviru ovog predmeta ili predmeta u korelaciji. To prvenstveno podrazumijeva poznavanje pojmova "monoteizam", "politeizam" i "ateizam" te koje religije ubrajamo u monoteističke.

Naglasak treba staviti na činjenicu da sve monoteističke religije imaju određene zajedničke karakteristike. Sve su utemeljene, odnosno osnovane od strane pojedinih proroka, koji je ujedno i izbavitelj i spasitelj naroda. Sve religije stavljaju duhovno iznad tjelesnog i materijalnog, te spoznaju kako svijet nikako ne može postojati i opstati bez Boga. Kroz analizu raznih priča i legendi o nastanku religija, nastavnik treba da kod učenika potakne razmišljanje o tome, jesu li religije imale neki zajednički izvor iz koga su nastale. Uprkos zajedničkim karakteristikama i mogućem zajedničkom izvoru, svaka od religija posjeduje svoja religijska obilježja i tradicije. S obzirom da je naša država multikonfesionalna i da u njoj žive pripadnici sve tri monoteističke religije, bitno je da se naučavanje iz ove oblasti bazira na primjerima suživota i tolerancije iz svoje lokalne zajednice pa i šire. Bitno je da svaki pojedinac razmišlja kako da svoj doprinos interkulturalnoj zajednici i njenom opstanku kao takve.

Svaka od ovih religija u našoj zemlji ima i svoje religijske zajednice. U bh društvu, koje je multikulturalno, i multireligijsko, religijske zajednice imaju ulogu odgoja vjernika za njegovanje tolerancije među ljudima, različite vjere i nacije. Da bi učenici bolje razumjeli rad i ulogu vjerskih zajednica, nastavnik/ca može organizovati posjetu jednoj od njih. Također je poželjno da učenici posjete neke od vjerskih objekata u svojoj lokalnoj zajednici ili van nje.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Sadržaje iz ove oblasti možemo povezati sa sadržajima iz predmeta Historija, u okviru kojeg se proučava nastanak religija i njihove zajedničke karakteristike te zašto su i kako nastale od Prahistorije pa nadalje. Također se u okviru predmeta Historija izučavaju i vjerski i kulturni spomenici u našoj zemlji.

Poveznica sa predmetom Geografija je izučavanje naroda i njihovih običaja, te o mjestima u kojima se nalaze vjerski i kulturni spomenici.

Pretraživanje sadržaja i komunikacija u korelaciji je sa Informatikom. Sadržaji iz ove oblasti mogu se koristiti i za časove odjeljske zajednice, posebno organizacija posjete vjerskim zajednicama ili vjerskim spomenicima u svom gradu.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Socijalna i građanska kompetencija: Razumijevanje identiteta vlastitoga naroda i sebe kao pripadnika neke skupine u interakciji s kulturnim identitetom Europe i ostatka svijeta.

Kreativno-produktivna kompetencija: Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima.

Informatičku pismenost (Informacijska, medijska, tehnološka): Koristi multimedije za traženje, nalaženje, pristupanje, izradu, prikaz i razmjenu informacija i komunikacije.

Komunikacijsku kompetenciju na maternjem jeziku: Priča i sluša radi prenosa i razumijevanja informacija s poštovanjem i efikasno u različitim situacijama i u različite svrhe u konstruktivnom i kritičkom dijalogu.

Društvenu i građansku kompetenciju: Komuniciranje konstruktivno i s poštovanjem u društvenim situacijama.

Učiti kako se uči: Organizuje i uređuje vlastito učenje.

► Osnovno ► 8.

Godine učenja i podučavanja predmeta: 8

A

Društvo

A.8.1

Procjenjuje utjecaj društva, pojava i promjena u društvu na pojedinca i međuljudske odnose.

Opisuje značaj organizacije vremena za funkcionisanje i zdravlje pojedinca.

Objašnjava razlike među ljudima i značaj tolerancije prema drugim i drugačijim.

Razlikuje vrste nasilja i predlaže načine prevencije.

Objašnjava važnost komunikacije (verbalne i neverbalne) za međusobno razumijevanje i saradnju sa drugima.

Istražuje uzroke i načine prevencije različitih vrsta bolesti kojima su podložni mladi ljudi.

DHP-1.1.3

A.8.2

Analizira utjecaj razvoja nauke i tehnologije na promjene i zaštitu okoliša.

Objašnjava utjecaj čovjeka i tehnologije na promjene u okolišu.

Predlaže mjere za zaštitu životne sredine.

DHP-3.3.1

KLJUČNI SADRŽAJI

Racionalan način učenja i organizacija vremena; Sasvim je uredu biti drugačiji; Prevencija različitih vrsta nasilja; Verbalna i neverbalna komunikacija; Briga o zdravlju; Anoreksija i bulimija; Ekologija: Ne očekuj od prirode više od onoga što si joj dao.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Preporuka je da se u radu sa učenicima, u ovoj oblasti, u prvi plan stavi izgradnja pozitivnih stavova i vještina potrebnih u svakodnevnom životu radi odgovornog odnosa prema sebi, drugima i zajednici. Potrebno je da nastavnik ima autonomiju da kreira i koristi nove sadržaje koji će pomoći učenicima u učenju, radu na radnim zadacima i ostvarivanju planiranih ciljeva. Nastavnici i učenici mogu koristiti raznovrsne video zapise

- predavanja na odabrane teme. Također mogu pozvati stručnjake iz zajednice da budu gost na času ili ih posjetiti. Kroz pripremljene igrokaze, ili još bolje - samostalno, tandemski ili grupno osmišljene igrokaze mogu uočiti povezanost verbalne i neverbalne komunikacije, kao i važnost koncentrisanog slušanja i posmatranja sagovornika. Pritom se mogu koristiti fotografije, kratki video isjecci, te kao vježba - neverbalno demonstrirati emocije i stavove. O različitostima i toleranciji prema drugima i drugačijima učenici mogu promišljati na razne načine, koristeći različite resurse, kao i oblike rada. Mogu saslušati zanimljive priče ili pogledati video zapise o marginaliziranim ali uspješnim ljudima u zajednici, pripadnicima nacionalnih manjina, osobama sa invaliditetom, ljudima koji izvrsno vode seoska domaćinstva i uživaju u tome, ženama koje upravljaju bagerima, muškarcima koji su izvrsni kozmetičari, izbjeglicama koje su uspjele u sasvim novim sredinama i sl. Ekološke teme je preporučeno da rade kroz projektne zadatke, kroz koje trebaju doći do stadija kada mogu da predlože konkretne mjere za zaštitu okoliša i u skladu sa mogućnostima organizacije realizuju određene ekološke akcije (npr.:čišćenje dvorišta škole ili izletišta, pošumljavanje, recikliranje itd.)

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti - međupredmetne korelacije

Oblast je moguće povezati sa Bosanskim/Hrvatskim/Srpskim jezikom i književnosti prilikom kreiranja igrokaza i kreiranja plana aktivnosti radi što kvalitetnije organizacije vremena.

Međupredmetna korelacija je zastupljena sa predmetom Zdravi životni stilovi kroz teme koje se tiču zdravlja, nasilja, prevencije nasilja i načina komunikacije.

Međupredmetna korelacija je zastupljena sa predmetom Biologija kroz teme o oklišu, zaštiti okoliša, ali i briga o zdravlju.

Oblast je moguće povezati sa predmetom Hemija radom na temi Ekologija, gdje se učenici mogu upoznati sa procesima koji se dešavaju recikliranjem, kompostiranjem, te sagorijevanjem otpada i pretvaranjem u električnu energiju.

Kreiranje prezentacija o vrstama i prevenciji nasilja, očuvanju zdravlja i čovjekove okoline, kreiranjem kratkih filmova - prikaza verbalne i neverbalne komunikacije ostvaruje se povezanost sa Informatikom.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku- Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove. Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za učinkovitu međukulturalnu komunikaciju.

Socijalna i građanska kompetencija: Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, i međuosobnoj komunikaciji.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Upravljanje projektima; Prepoznavanje vlastitih jakih i slabih strana; Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada.

Kreativno-produktivna kompetencija: Razvijanje kompleksnog mišljenja: sažimanje, generaliziranje, podrška upotrebi viših kognitivnih sposobnosti, kao što su analiza, sinteza, vrednovanje, upotreba kritičkog mišljenja (razlikovanje između činjenica i mišljenja, argumentiranje teza); sposobnost toleriranja suprotnih ideja; donošenje zaključaka neovisno; razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje vlastitog stanovišta i sistema vrijednosti, Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima: omogućavanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija; razvijanje sposobnosti posmatranja, učestvovanja i integriranja novih iskustava i spremnosti za mijenjanje prethodnih.

Informatička pismenost-upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo.

Učiti kako se uči- Upotreba različitih metoda i strategija učenja, te sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, učenja u školi i samostalnog učenja.

B

Kultura

B.8.1

Raspravlja o značaju vlastitog kulturnog identiteta i uvažavanja pripadnika različitih kultura za izgradnju interkulturalnog društva.

DHP-1.2.3 DHP-1.2.4
DHP-2.2.1

Objašnjava utjecaj razvoja civilizacije na razvoj kulture u BiH i šire.

Opisuje dobrobiti saradnje između različitih kulturnih grupa.

Poredi vlastitu kulturu sa drugim kulturama.

Istražuje kulturna naslijeđa u svojoj zajednici u prošlosti i sadašnjosti.

Povezuje spomenike u svojoj zajednici sa ličnostima i događajima kojima su posvećeni.

Diskutuje o utjecaju običaja i tradicije na formiranje stavova i ponašanje ličnosti.

KLJUČNI SADRŽAJI

Kultura i civilizacija; Interkulturalizam i multikulturalizam; Vlastiti kulturni identitet; Kulturno-historijska baština; Spomenici nam pričaju priče; Kultura učestvovanja u diskusiji.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Izučavanje razvoja kulture i civilizacije, uočavanje njihovih razlika i uzajamnog utjecaja je značajno za proširivanje svjetonazora učenika, kao i podizanje svijesti o očuvanju vlastite kulturne baštine i poštivanja drugih kultura. Učenje i poučavanje treba biti usmjereno na istraživanje tokom kojeg se koriste različiti resursi, oblici rada i načini iskazivanja znanja. Nastavnici i učenici mogu koristiti: literaturu iz školskih biblioteka, internet izvore, filmove, muziku, fotografije, te crpiti informacije iz virtualnih ili terenskih obilazaka gradova, muzeja, kina, pozorišta, spomenika ili drugih objekata od velikog značaja za kulturni razvoj zajednice. Učenike je potrebno motivirati na cjeloživotno izučavanje različitih kultura, poticati ih da putuju, istražuju, zapisuju, fotografišu, snimaju, ostvaruju saradnju sa drugim narodima i budu akteri globalne povezanosti. Veoma je bitno kontinuirano raditi na podizanju svijesti o bogatstvu različitosti, jačanju samopouzdanja i vlastitog identiteta kao i poštivanju i saradnji sa drugim kulturnim identitetima, što je uslov za ostvarenje interkulturalnog, demokratskog društva.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Oblast je moguće povezati sa predmetom Historija uz pomoć koje mogu pratiti hronološki slijed razvoja kultura i civilizacija i promjene koje su se događale. Uz resurse iz ovog predmeta mogu pratiti načine izgradnje gradova, tvrđava, čaršija, stambenih i javnih objekata, puteva, mostova itd.

Oblast je moguće povezati sa Bosanskim/Hrvatskim/Srpskim jezikom i književnosti, kroz različitu literaturu (putopise, ljetopise, romane, zbirke pjesama), te pisanjem eseja, kreiranjem projekata, opisivanjem objekata, prepričavanjem i analizom književnih djela ili odlomaka itd.

Međupredmetnu korelaciju je moguće ostvariti sa Geografijom prilikom istraživanja koja se tiču rasprostranjenosti različitih kultura, migracijama stanovništva, kao i kreiranjem prezentacija o kulturama u različitim državama svijeta. Ovaj pristup može omogućiti i međupredmetnu povezanost sa Engleskim, Njemačkim ili nekim drugim stranim jezikom ukoliko se istražuju izvori i ukoliko se kreira prezentacija korištenjem stranog jezika.

Ilustrovanjem kulturnih objekata, spomenika, ćuprija i sl. je moguće ostvariti povezanost sa Likovnom kulturom.

Muzička kultura može biti zastupljena prilikom slušanja različitih vrsta muzike.

Kreiranje prezentacija o kulturnim objektima, načinu ishrane, narodnoj nošnji, muzici, filmu, umjetničkim djelima, te video zapisa, fotografija i sadržaja za web stranicu škole ostvaruje se povezanost sa Informatikom.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku- Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove. Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za učinkovitu međukulturalnu komunikaciju.

Socijalna i građanska kompetencija: Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, i međuosobnoj komunikaciji.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Izbjegavanje stereotipa, prihvatanje kompromisa, razvijanje ličnog integriteta i poštivanje integriteta drugih; Poznavanje najznačajnijih kulturnih dostignuća, uključujući i popkulturu, cijenjenje umjetničkog rada i kulturnih događaja; Uvažavanje i uživanje u umjetničkim djelima i izvedbama i razvijanje osjećaja za lijepo.

Kreativno-produktivna kompetencija: sposobnost toleriranja suprotnih ideja; donošenje zaključaka neovisno; razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje vlastitog stanovišta i sistema vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama.

Informatička pismenost -upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo.

Učiti kako se uči- Upotreba različitih metoda i strategija učenja, te sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, učenja u školi i samostalnog učenja.

C

Religija

C.8.1

Procjenjuje utjecaj religije na formiranje stavova i način života pojedinca.

Istražuje razlike između prirodnih, osnovanih i objavljenih religija.

Opisuje pravila i propise različitih religijskih zajednica.

Diskutuje o ateizmu kao pravu svakog pojedinca na vlastito opredjeljenje uz argumentovanje.

Objašnjava značaj "Zlatnog pravila" za svakog čovjeka bez obzira na (ne)pripadnost religiji.

KLJUČNI SADRŽAJI

Religije savremenog svijeta; Dekalog - propisi za sve generacije; Ateizam; "Zlatno pravilo" kao maksima ljudskog djelovanja.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja tematske cjeline – metodičke smjernice

Izučavanje različitih religija doprinosi formiranju ličnosti koja će biti spremna poštivati religijska uvjerenja drugih, što je značajno kako za pojedinca tako i za zajednicu. Učenje i poučavanje će biti zanimljivije i efikasnije ukoliko se učenici usmjere na istraživački rad koji se može realizovati u obliku individualnog, tandemske ili grupnog rada. Poželjno je koristiti različite pristupe u radu sa učenicima i različite sadržaje koji će omogućiti realizaciju planiranih ishoda, ali i pružiti priliku svim učenicima da učestvuju u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima. Nastavnici i učenici mogu koristiti različite resurse za izučavanje:

literaturu koju mogu pronaći u školskim bibliotekama, internet izvore, dokumentarne filmove, kratke video lekcije, fotografije, te obilaziti sakralne objekte i voditi razgovore sa predstavnicima religijskih zajednica u sklopu terenske nastave ili pozvati na čas gosta-predavača. Potrebno je omogućiti učenicima različite načine iskazivanja znanja: rad na projektu, kreiranje portfolija, diskusija, izlaganje, pisanje eseja, igrokaz, crtanje/ilustrovanje, fotografisanje i opisivanje sakralnih objekata, snimanje video materijala. Kroz različite načine pokazivanja naučenog učenici će moći razvijati svoje pune potencijale.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Oblast je moguće povezati sa predmetom Historija uz pomoć koje mogu pratiti hronološki slijed razvoja religija. Uz resurse iz ovog predmeta mogu pratiti izgradnju vjerskih objekata, pojavljivanje vjerskih vođa u različitim vremenskim periodima, običaje, tradiciju, propise i sl.

Međupredmetna povezanost je zastupljena sa predmetom Vjeronauka.

Predmet je moguće povezati sa Bosanskim/Hrvatskim/Srpskim jezikom i književnosti, kroz različitu literaturu, pisanje eseja, kreiranje kratkih tekstova.

Međupredmetnu korelaciju je moguće ostvariti sa Geografijom prilikom istraživanja koja se tiču rasprostranjenosti različitih religija u državama svijeta.

Ilustrovanjem sakralnih objekata ili predmeta, znakova i simbola je moguće ostvariti povezanost sa Likovnom kulturom.

Muzička kultura može biti zastupljena prilikom slušanja duhovne muzike.

Kreiranje prezentacija o vjerskim objektima, običajima, blagdanima, video zapisa, sadržaja za web stranicu škole ostvaruje se povezanost sa Informatikom.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku- Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove. Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za učinkovitu međukulturalnu komunikaciju.

Socijalna i građanska kompetencija: Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, I međuosobnoj komunikaciji.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Izbjegavanje stereotipa, prihvatanje kompromisa, razvijanje ličnog integriteta i poštivanje integriteta drugih.

Kreativno-produktivna kompetencija: Sposobnost toleriranja suprotnih ideja; donošenje zaključaka neovisno; razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje vlastitog stanovišta i sistema vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama.

Informatička pismenost: Upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo;

Učiti kako se uči: Upotreba različitih metoda i strategija učenja, te sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, učenja u školi i samostalnog učenja.

A

Društvo

A.9.1

Procjenjuje utjecaj moralnih normi, običaja i zakona na ponašanje i formiranje stava pojedinca.

Analizira moralne norme, običaje i zakonske norme.

Preispituje univerzalne ljudske vrijednosti u vezi sa ponašanjem pojedinca.

GRO-1.1.3

A.9.2

Procjenjuje vlastite mogućnosti, motivaciju i odnose sa drugima, kao i utjecaj sredine na donošenje bitnih odluka.

Objašnjava faktore koji utječu na stvaranje dobrih odnosa sa drugima.

Diskutuje o zastupljenosti rodne ravnopravnosti u svojoj zajednici.

Analizira odnos radnih navika, motivacije i jačanja samopouzdanja.

Opisuje uzroke stresa, moguće posljedice i načine savladavanja stresnih situacija.

Objašnjava značaj asertivnog ponašanja za formiranje stavova, razvijanje samopouzdanja i samopoštovanja te mirno rješavanje konflikata.

Istražuje ponudu zanimanja srednjih škola povezujući je sa potrebama tržišta i vlastitom vizijom budućnosti.

KLJUČNI SADRŽAJI

Norme, običaji i zakoni; Univerzalne ljudske vrijednosti; Razumijevanje i poštivanje kao osnov dobrog odnosa; Rodna ravnopravnost; Radne navike i motivacija; Kako se nositi sa stresom; Asertivno ponašanje; Moja vizija budućnosti - izbor srednje škole.

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja tematske cjeline – metodičke smjernice

Ponašanje svakog pojedinca je uveliko određeno postojećim moralnim normama, običajima i zakonima, te je potrebno da ih učenici prepoznaju, razlikuju i poštuju. Preporuka je da se kod učenika potiče izgradnja pozitivnih stavova i vještina potrebnih u svakodnevnom životu radi odgovornog odnosa prema sebi, drugima i zajednici, te da maksima njihovog djelovanja budu univerzalne ljudske vrijednosti. Poželjno je navoditi primjere iz svakodnevnice, diskutovati o njima, istraživati primjere iz drugih zajednica, upoređivati, te predviđati posljedice kršenja postojećih normi. Nastavnici i učenici mogu koristiti video zapise - predavanja na određene teme ove oblasti, ali i pozvati stručnjake iz zajednice da budu gost na času ili ih posjetiti. Organizirati igrokaze, radionice u školi, izložbe likovnih radova, snimanje kratkih filmova, kreirati stripove, radi lakšeg usvajanja potrebnih znanja i vještina, ali i pokazivanja naučenog. Preporučeno je organizovati debate u odjeljenju, poticati učenike na kritičko razmišljanje i donošenje argumentovanih zaključaka. Kroz sve navedene sadržaje i njima prilagođene metode rada treba raditi na izgradnji samopouzdanja, samopoštovanja, empatije, solidarnosti, motivaciji, sposobnosti prosuđivanja i samostalnog donošenja kvalitetnih odluka. Prezentovanjem i realizacijom posjeta upoznati učenike sa mogućnostima izbora srednje škole, podsticati ih da razmišljaju o svojim potencijalima, željama i sposobnostima kako bi donijeli kvalitetnu odluku o izboru budućeg zanimanja.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Oblast je moguće povezati sa Bosanskim/Hrvatskim/Srpskim jezikom i književnosti prilikom kreiranja informacija, prezentacija, istraživanja, citiranja i sl.

Međupredmetna korelacija je zastupljena sa predmetom Zdravi životni stilovi kroz teme koje se tiču stresa, zdravlja i ponašanja pojedinca.

Međupredmetna korelacija je zastupljena sa predmetom Vjeronauka kroz izučavanje univerzalnih ljudskih vrijednosti.

Kreiranjem prezentacija, video sadržaja, istraživanjem informacija na internetu, ostvaruje se povezanost sa Informatikom.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku- Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove.

Socijalna i građanska kompetencija: Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, i međuosobnoj komunikaciji.

Samoinicijativa i poduzetničkmpetencija: Upravljanje projektima; Prepoznavanje vlastitih jakih i slabih strana; Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Izbjegavanje stereotipa, prihvatanje kompromisa, razvijanje ličnog integriteta i poštivanje integriteta drugih; Konstruktivno izražavanje vlastitog mišljenja i frustracija, sposobnost empatije.

Kreativno-produktivna kompetencija: Razvijanje kompleksnog mišljenja: sažimanje, generaliziranje, podrška upotrebi viših kognitivnih sposobnosti, kao što su analiza, sinteza, vrednovanje, upotreba kritičkog mišljenja (razlikovanje između činjenica i mišljenja, argumentiranje teza); sposobnost toleriranja suprotnih ideja; donošenje zaključaka neovisno; razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje vlastitog stanovišta i sistema vrijednosti, Podrška radoznalosti, želji za novim znanjima: omogućavanje izražavanja vlastitih misli, ideja, emocija; razvijanje sposobnosti posmatranja, učestvovanja i integriranja novih iskustava i spremnosti za mijenjanje prethodnih.

Informatička pismenost -upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo.

Učiti kako se uči - Upotreba različitih metoda i strategija učenja, te sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, učenja u školi i samostalnog učenja.

B

Kultura

B.9.1

Procjenjuje negativan utjecaj predrasuda i stereotipa na pojedinca i zajednicu.

GRO-1.1.2 GRO-1.2.2

Diskutuje o stereotipima i predrasudama u svojoj zajednici i šire.

Utvrdjuje razloge zbog kojih su osobe ili grupe ljudi diskriminirane i moguće posljedice.

B.9.2

Procjenjuje načine korištenja medija u svakodnevnom životu pojedinca.

Objašnjava medijsku i informacijsku pismenost kao sastavni dio opće kulture.
Raspravlja o štetnim utjecajima medija navodeći primjere.
Kreira sadržaje za web stranicu, blog ili društvene mreže pridržavajući se bontona.

DHP-3.2.2 TIT-5.1.4
TIT-5.2.4

B.9.3

Istražuje posljedice nepropisnih ponašanja u različitim situacijama.

Objašnjava pravila ponašanja ljudi u različitim situacijama.
Demonstrira lijepo ponašanje.
Navodi moguće posljedice nepropisnog ponašanja.

KLJUČNI SADRŽAJI

Predrasude i stereotipi; Različitost ne smije biti uzrok diskriminacije; Medijska i informacijska pismenost; Uređujemo web stranicu; Pravila ponašanja u različitim situacijama (matursko veče, sportski događaji, javna okupljanja...)

PREPORUKE ZA OSTVARENJE ISHODA

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Da bi poučavanje ove oblasti bilo uspješno poželjno je učenicima pojasniti i približiti običaje i tradicije različitih kultura, ali i razlike među pripadnicima jedne kulture, na način prezentovanja istih koristeći različite resurse: priče, odlomke, zanimljivosti, video materijale koji govore o običajima, načinu odijevanja, stanovanja, a zatim ih usmjeriti na vlastita istraživanja. Njihov individualni i grupni istraživački rad je izuzetno značajan za kritičko promišljanje i donošenje valjanih zaključaka o stereotipima i predrasudama koje su uočili unutar svoje zajednice i šire, a možda su neke i sami neosnovano gajili. Poznavanje pravila ponašanja u različitim situacijama je od izuzetnog značaja za svakog pojedinca, a mogu se usvojiti na način da se napravi lista pravila uz obrazloženje, razgovor i diskusiju među učenicima, navođenje primjera poštivanja i nepoštivanja pravila ponašanja, te mogućih običajnih, moralnih ili zakonskih sankcija u slučaju nepoštivanja. Poželjno je da učenici simuliraju situacije u kojima prikazuju određena pravila ponašanja (matursko veče, javnim okupljanjima - koncerti, protesti, tribine i sl., sportskim događajima i sl.) O štetnosti sadržaja koji se plasiraju putem različitih medija učenici mogu razgovarati, diskutovati, navoditi primjere iz okruženja, istraživati primjere na internetu, te predlagati mjere koje mogu doprinijeti podizanju svijesti o rasprostranjenosti i štetnosti određenih medija/medijskih sadržaja i očuvanju mentalnog zdravlja ljudi. Učenike je potrebno motivirati da razvijaju mogućnost samokontrole kada se radi o vremenskom periodu korištenja medija, uz predočavanje negativnih posljedica neograničenog korištenja istih. Stjecanje vještina ispravnog biranja izvora informacija, poređenja, analiziranja, te korištenja istih u dalje svrhe, je potrebno poticati kroz sve predmetne oblasti, naročito kada se učenici bave istraživačkim radom. Učenici trebaju usavršavati svoje informatičke vještine na način da različite sadržaje, projekte, video zapise, prezentacije i fotografije koje su pripremili tokom svojih istraživanja, urede i objave na web stranici škole, blogu ili društvenim mrežama.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Oblast je moguće povezati sa Bosanskim/Hrvatskim/Srpskim jezikom i književnosti, kroz različitu literaturu (putopise, ljetopise, romane, zbirke pjesama), video zapise, filmove, muziku, te pisanjem eseja, kreiranjem projekata, opisivanjem različitih kultura.

Međupredmetnu korelaciju je moguće ostvariti sa Geografijom prilikom istraživanja koja se tiču rasprostranjenosti različitih kultura, migracijama stanovništva i asimilacije naroda. Ovaj pristup može omogućiti i međupredmetnu povezanost sa engleskim, njemačkim ili nekim drugim stranim jezikom, ukoliko

se istražuju izvori i ukoliko se kreira prezentacija korištenjem stranog jezika (npr. dolazak u njemački grad i upoznavanje sa znamenitostima, običajima i propisima).

Ilustrovanjem različitosti (kulturne, religijske, tjelesne..) je moguće ostvariti povezanost sa Likovnom kulturom.

Kreiranje sadržaja za web stranicu škole ili društvene mreže ostvaruje se povezanost sa Informatikom.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku- Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove. Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za učinkovitu međukulturalnu komunikaciju

Socijalna i građanska kompetencija: Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, i međuosobnoj komunikaciji.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Izbjegavanje stereotipa, prihvatanje kompromisa, razvijanje ličnog integriteta i poštivanje integriteta drugih.

Kreativno-produktivna kompetencija: Sposobnost toleriranja suprotnih ideja; donošenje zaključaka neovisno; razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje vlastitog stanovišta i sistema vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama.

Informatička pismenost: Upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo;

Učiti kako se uči: Upotreba različitih metoda i strategija učenja, te sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, učenja u školi i samostalnog učenja.

C

Religija

C.9.1

Istražuje nastanak, razvoj i funkcije religija i novih religijskih pokreta.

DHP-1.2.5 GRO-1.1.1

Objašnjava značaj religije za pojedinca i društvo.

Istražuje religije starih naroda.

Istražuje nove religijske pokrete.

C.9.2

Procjenjuje bogatstvo suživota, međusobnog razumijevanja i solidarnosti između pripadnika različitih religijskih kultura.

Opisuje bogatstvo različitosti u svojoj zajednici kroz kulturno-historijsko naslijeđe i priče iz svakodnevnog života.

Povezuje pravo na vjeroispovijest sa osnovnim ljudskim pravima i demokratskim uređenjem društva.

Objašnjava značaj tolerancije i moguće posljedice netolerancije prema drugima.

KLJUČNI SADRŽAJI

Nastanak i širenje religije; Drevne religije; Novi religijski pokreti; Pluralizam i različitost; Tolerancija.

1. Mogućnosti efikasnog učenja i poučavanja oblasti – metodičke smjernice

Izučavanje nastanka religije, njenog utjecaja na pojedinca, porodicu i zajednicu, doprinosi formiranju ličnosti koja će biti spremna poštivati religijska uvjerenja i stavove drugih, ostvarivati saradnju, međusobno se pomagati i nesebično graditi pluralističku zajednicu što je od velikog značaja za razvoj demokratije u savremenom društvu. Učenje i poučavanje će biti zanimljivije i efikasnije ukoliko se učenici usmjere na istraživački rad koji se može realizovati u obliku individualnog, tandemskog ili grupnog rada. Poželjno je koristiti različite pristupe u radu sa učenicima i različite vrste sadržaja koji će omogućiti realizaciju planiranih ishoda, ali i pružiti priliku svim učenicima da učestvuju u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima. Nastavnici i učenici mogu koristiti različite resurse za izučavanje: literaturu koju mogu pronaći u školskim bibliotekama, internet izvore, dokumentarne filmove, kratke video lekcije, fotografije, te obilaziti sakralne objekte i voditi razgovore sa predstavnicima religijskih zajednica u sklopu terenske nastave ili pozvati na čas gosta-predavača. Potrebno je omogućiti učenicima različite načine iskazivanja znanja: rad na projektu ili kreiranje portfolija, diskusija i argumentovano izlaganje, pisanje eseja, crtanje/ilustrovanje, fotografisanje i opisivanje sakralnih objekata, snimanje video materijala. Kroz različite načine pokazivanja naučenog će moći razvijati svoje pune potencijale.

2. Mogućnosti ostvarivanja međupredmetne povezanosti – međupredmetne korelacije

Oblast je moguće povezati sa predmetom Historija uz pomoć koje učenici mogu pratiti hronološki slijed razvoja religija. Uz resurse iz ovog predmeta mogu pratiti izgradnju vjerskih objekata, pojavljivanje vjerskih vođa u različitim vremenskim periodima, osnivanje novih religijskih pokreta, njihove običaje, tradiciju, propise i sl.

Međupredmetna povezanost je zastupljena sa predmetom Vjeronauka.

Predmet je moguće povezati sa Bosanskim/Hrvatskim/Srpskim jezikom i književnosti, kroz različitu literaturu (koristiti odlomke iz svetih knjiga, priče o prenosiocima objava, grčku i rimsku mitologiju i sl.), te kroz pisanje referata, eseja ili kratkih sadržaja.

Međupredmetnu korelaciju je moguće ostvariti sa Geografijom prilikom istraživanja koja se tiču rasprostranjenosti različitih religija u državama svijeta.

Ilustrovanjem sakralnih objekata ili predmeta, znakova i simbola je moguće ostvariti povezanost sa Likovnom kulturom.

Muzička kultura može biti zastupljena prilikom slušanja duhovne muzike.

Kreiranje prezentacija o vjerskim objektima, običajima, blagdanima, video zapisa, sadržaja za web stranicu škole ostvaruje se povezanost sa Informatikom.

3. Mogućnosti odgojnog djelovanja i razvoja ključnih kompetencija – kompetencijski pristup

Jezičko-komunikacijska kompetencija na maternjem jeziku- Čita, razumije i analizira književne i informativne tekstove. Izražava pozitivne stavove i pokazuje vještine za učinkovitu međukulturalnu komunikaciju.

Socijalna i građanska kompetencija: Konstruktivno komuniciranje i poštivanje u društvenim situacijama, I međuosobnoj komunikaciji.

Samoinicijativa i poduzetnička kompetencija: Rad u timovima na kooperativan i fleksibilan način; Konstruktivno surađivanje u aktivnostima i upotreba vještina grupnog rada.

Kulturna svijest i kulturno izražavanje: Izbjegavanje stereotipa, prihvatanje kompromisa, razvijanje ličnog integriteta i poštivanje integriteta drugih.

Kreativno-produktivna kompetencija: sposobnost toleriranja suprotnih ideja; donošenje zaključaka neovisno; razvijanje pozitivnog stava i spremnosti za relativiziranje vlastitog stanovišta i sistema vrijednosti, razvijanje spremnosti za otklon u odnosu na ustaljena ponašanja prema drugim kulturama.

Informatička pismenost -upotreba tehnologije u svrhu razvoja kreativnosti, inovativnosti i uključivanja u društvo.

Učiti kako se uči - Upotreba različitih metoda i strategija učenja, te sposobnost organizacije i uređivanje vlastitog učenja, učenja u školi i samostalnog učenja.

PK5 – Učenje i poučavanje

Da bi učenje i poučavanje predmeta Društvo/Kultura/Religija bilo efikasno i funkcionalno, te doprinjelo ostvarenju postavljenih ciljeva, najvažnije je da učenik aktivno sudjeluje u procesu učenja, te da može uvidjeti povezanost među konceptima koje uči sa njihovom primjenom u stvarnim životnim situacijama. Prethodno stečeno znanje i vještine, trebalo bi biti obrazovna platforma za dalji napredak.

Veoma je važno da nastavnik primjenjuje otvoreni metodički pristup učenja, koji podrazumjeva učenja i poučavanja sa različitim aktivnostima koji potiču interes, daju konkretan smisao onome što se uči i omogućavaju primjenu istog. Metodički pristup je otvoren onda kada se informacije i podaci upotrebljavaju na različite načine, te čine jedan integracijski proces koji uključuje primjenu kritičkog mišljenja, kreativnosti, inovativnosti, rješavanja problema i donošenja odluka.

Metodički pristup treba da uključuje različite metode učenja i poučavanja kao što su: dijaloška, istraživačka, učenje putem rješavanja problema, metoda simulacije i igara u nastavi. Treba naglasiti da je internet postao neophodno sredstvo za učenje pa se tako razvila i nova metoda konektivizam (onlineu čionice, društvene mreža, virtualne simulirane zajednice itd).

Učenje za 21. stoljeće traži nove vještine a posebno komunikacijske. Da bi se one razvile, učenike treba poticati na stvaranje različitih vlastitih medijskih oblika, kao što su blog, video, podcast, infografike i sl. Tako se istovremeno razvijaju komunikacijske vještine, kritičko mišljenje, kreativnost i kolaboracija, kao 4K vještine 21. stoljeća. Poticanjem učenika na upotrebu digitalnih alata i tehnologija potičemo ih na proizvodnju vlastitih medija, u cilju izražavanja i boljeg razumijevanja sadržaja učenja.

Digitalne alate treba kombinovati sa udžbenicima, priručnicima, dječijim časopisima, enciklopedijama, te češće uključivati saradnju sa muzejima, gradskim bibliotekama, nacionalnim parkovima i slično.

Učenik postaje aktivno uključen u proces učenja, u učionici ili izvan nje, te traži odgovore na različita pitanja, razmjenjuje informacije i predstavlja rezultate istraživanja. Isto tako treba inicirati dovođenje u učionicu predavača sa strane, kako stručnjake za različite oblasti u nastavi, tako i volontere i aktiviste za vannastavne aktivnosti.

Uloga nastavnika u nastavnom procesu je ključna, jer on treba da brine za cjelovit razvoj svakoga učenika, te poštivanje njegovog integriteta i identiteta uz stvaranje sigurnoga i poticajnoga okružja za učenje. Stvaranje poticajnog, dinamičnog i kreativnog okruženja za učenje, učenike može zainteresirati i motivirati na uključivanje u istraživačke procese čime se sadržaji kurrikuluma povezuju s njihovim svijetom kroz dublje razumijevanje tema o kojima se uči.

Nastavnikova odgovornost je organizacija odgojno-obrazovnog procesa, koji uključuje različite stilove učenja, metode, tehnike, kao i izbor nastavnih sadržaja, izbor sadržaja. On motivira učenika da uči na smislen način, razvija kompetencije, postavlja temelje cjeloživotnoga učenja, razvija kritičko i kreativno mišljenje, te razvija komunikacijske vještine, stavove i vrijednosti kod učenika.

Nastavnik ima slobodu primijeniti različite načine organizacije rada i učenja kako bi što bolje iskoristio potencijal svih učenika unutar odjeljenja i osigurao uspjeh svakoga učenika i razvoj njegovih kompetencija. Veoma je važno detaljno planiranje cjelokupnog procesa, sa jasno određenim ciljevima koji se žele postići, te kontinuirano pratiti napredak svakoga učenika i rad grupe unutar odjeljenja na temelju različitih metoda samovrednovanja i vrednovanja.

Poželjno je također koristiti učenikovo okruženje kao važan materijal ili izvor znanja. Samo okruženje pobuđuje maštu i zanimanje učenika, te ga potiče na aktivnost. Različita okruženja, pridonose bogatstvu iskustava i uspješnosti učenja. Poželjno je što češće izvoditi nastavu van učionice, jer se na taj način kod učenika potiče želja za istraživanjem, stvaranjem a i razvijaju socijalne kompetencije.

Važno je da nastavnik pri planiranju kurikuluma za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama, vodi računa o potencijalu svakog učenika. To zahtijeva posebne, individualizirane ciljeve učenja i nivoa usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, strategije i aktivnosti poučavanja kojima se žele ostvariti postavljeni ciljevi, te različite načine vrednovanja i ocjenjivanja ostvarenih postignuća.

Ali isto tako učenici treba da preuzmu odgovornost za svoje učenje, a to znači da donose zrele, samostalne i svjesne odluke o svom radu i ponašanju.

PK6 – Vrednovanje u predmetnom kurikulumu

Društvo/Kultura/Religija – Vrednovanje i ocjenjivanje

Jedan od ciljeva nastave uopšte, a time i nastave predmeta Društvo/Kultura/Religija, je objektivno i nepristrasno vrednovanje u kojemu će se precizno pratiti, procjenjivati i vrednovati odgojno-obrazovna postignuća učenika. Budući da proces učenja i poučavanja teče kontinuirano i proces vrednovanja u nastavnom predmetu Društvo/Kultura/Religija treba biti kontinuiran i redovan u toku cijele školske godine. U ovom nastavnom predmetu dva su elementa vrednovanja: usvojenost znanja tj. svih kognitivnih nivoa koje je učenik stekao prema postavljenim odgojnoobrazovnim ishodima u kurikulumu i vještine učenika. Zahtjevi koji se postavljaju pred učenike trebaju od njih iziskivati znanja i vještine koje odgovaraju višim nivoima kognitivnih procesa ali svakako u skladu sa uzrastom i njihovim kognitivnim mogućnostima. U vrednovanju učenici trebaju pokazati da mogu procjenjivati, upoređivati, analizirati, argumentovati, povezivati, istraživati, kritički vrednovati informacije, zaključivati, osmišljavati, stvarati, obrazlagati ideje i dr.

Isto tako vrednovanjem se traže elementi koji uključuju različite vidove komunikacije, kooperaciju, informacijsku i digitalnu pismenost. Da bi ta znanja i vještine došle do izražaja, vrednovanje treba temeljiti na ispitivanju znanja i vještina pomoću različitih zadataka, kao npr. kako učenici izvode neku aktivnost, prezentiraju ideju, kako sudjeluju u raspravama i debatama, te procjenom učeničkih pisanih radova, eseja, izradi mapa, shema, slijepih karata, dnevnika učenja, organizacije vremena itd.

Kompetencija korištenja znanja i vještina u učenikovom okruženju, te primjena naučenoga u novim situacijama, vrednuje se u kontekstu koji u najvećoj mjeri odgovara njihovoj primjeni u svakodnevnom životu i djelovanju. Vrednovanje se provodi tako da učenici mogu pokazati kako prenose stečena znanja i razvijene vještine u nove situacije učenja i na nove probleme.

Za prikupljanje informacija o učenikovom učenju i njegovim postignućima, primjenjuju se pristupi: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje, vrednovanje naučenog.

Vrednovanje za učenje je formativnog karaktera, te se ne iskazuje brojčanom ocjenom. Zasniva se na praćenju od strane nastavnika (učeničkog prolaska kroz stvaralački proces i analizu urađenog; učeničke aktivnosti i refleksije; sposobnost analize i sinteze; sposobnost stvaranja novih ideja, otkrivanja i rješavanja problema te

donošenja odluka; primjenjivanju dogovorenih kriterija vrednovanja u različitim etapama rada; istraživačke vještine; sposobnost prikupljanja i analize informacija iz različitih izvora; sposobnost kritike i samokritike), te opažanju ponašanja učenika za vrijeme svih oblika rada.

Vrednovanje kao učenje se temelji na samovrednovanju i međuvršnjačkom vrednovanju (praćenje vlastitog stvaralačkog procesa i procesa drugih učenika, analiza individualnih radova i grupnih projekata), prezentiranju radova i sudjelovanju u izradi kriterija vrednovanja, te upotrebi različitih metoda (rasprave, umne mape, prezentacije, debate, izlazne kartice, zadatke za primjenu znanja i vještina u novim situacijama).

Vrednovanje naučenog provodi se u skladu sa indikatorima (pokazateljima) ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda, koji su raspoređeni po razredima u tri oblasti. Pritom treba voditi računa da se indikatori (pokazatelji) ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda ne mogu direktno primijeniti, s obzirom na to da su isti pisani kao pokazatelji krajnjeg rezultata učenja i podučavanja u okviru jednog razreda, a ne u trenutku vrednovanja. Nastavnik prilikom osmišljavanja načina vrednovanja odnosno tehnika i alata vrednovanja se orijentira ka odgojno-obrazovnim ishodima i indikatorima usvojenosti koje u određenom trenutku ispituje. Preporučuje se upotreba različitih pristupa i načina vrednovanja, gdje je važno voditi računa o njihovoj primjerenosti u odnosu na određene ishode. Prikladni načini vrednovanja u svjetlu postavljenih ciljeva i ishoda učenja i poučavanja, mogu biti: pismena provjera primjene znanja i vještina (esejski i zadaci višestrukog izbora), usmeno ispitivanje primjene znanja i vještina (forma kratkih odgovora, istraživački projekti, analiza rezultata rada, procjena argumentiranja u raspravama u kojima učenik sudjeluje, analiza eseja i različitih radova (likovnih, muzičkih i sl. - izrada animiranog filma, projektni zadaci, dramatizacija i dr.) Također, u svrhu vrednovanja mogu se koristiti poželjni informacijsko-komunikacijski alati kao što su: kvizovi, križaljke, digitalni radni listići, obrasci u obliku anketa, jednostavnih testova i upitnika, programi za objedinjavanje etapa istraživačkog rada u digitalnom okruženju i dr.

Pri svakom vrednovanju treba voditi računa o primjeni različitih metoda i tehnika kako bi učenici imali priliku pokazati stečene kompetencije na način na koji to njima najviše odgovara. Tehnike ocjenjivanja se dijele na opće i specifične. Opće tehnike ocjenjivanja su usmena i pismena provjera znanja u kojoj do izražaja dolazi sposobnost verbalnog izražavanja učenika. Pisana provjera znanja vrši se po potrebi i procjeni nastavnika, ali nije obavezujuća za predmet Društvo/Kultura/Religija. Bez obzira na metodu ili tehniku vrednovanja, važno je voditi računa da pitanja postavljena učenicima budu primjereni, različite težine i kognitivnih nivoa.

Na osnovu nastavničke, vršnjačke procjene i samoprocjene kojima se redovno bilježi, opisuje i kontinuirano prati napredovanje učenika izvodi se i konačna ocjena. Na taj način se obezbjeđuje povratna informacija kako učeniku tako i roditelju i samom nastavniku o svim aktivnostima i napredovanju.

Kada je u pitanju zaključna ocjena za učenike na kraju svakog razreda (u prvom razredu je opisna ocjena), ona treba biti odraz njegovih cjelokupnih odgojno-obrazovnih postignuća tokom školske godine. Ocjena ne mora biti jednaka aritmetičkoj sredini pojedinačnih ocjena u toku oba polugodišta, posebno ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu. Zaključnu ocjenu kako na polugodištu tako i na kraju školske godine izvodi učitelj/nastavnik koji je i izvodio nastavu, uzimajući u obzir sve navedene elemente praćenja i vrednovanja. Vrednovanje učeničkih postignuća smatra se kvalitetnim kada je dobro osmišljeno i provedeno te zadovoljava određena načela kao što su: pouzdanost, pravednost, valjanost, jasnoća, poticajnost, praktičnost i ekonomičnost.

Profil i stručna sprema nastavnika

Razredna nastava

Nastavu od I do IV razreda osnovne škole mogu izvoditi nastavnici/ce razredne nastave.

Nastavnik razredne nastave ima visoku stručnu spremu i izvodi nastavu u I, II, III, i IV razredu, a nastavu može izvoditi zaključno s V razredom.

Profil kadra koji će realizirati nastavu iz predmeta Društvo/Kultura/Religija od prvog do petog razreda je:

1. nastavnici razredne nastave koji imaju uslove za realiziranje razredne nastave od prvog do petog razreda škole,

2. pored nastavnika iz tačke 1., u petom razredu škole nastavu mogu realizirati nastavnici sa završenim nastavničkim fakultetom društvenog smjera i nastavnici koji posjeduju zvanje:

Bakalaureat/Bachelor likovne umjetnosti (nastavničko usmjerenje) sa ostvarenih najmanje 240 (E)CTS studijskih bodova odnosno Magistar likovne umjetnosti (nastavničko usmjerenje);

Prof. likovne umjetnosti po predbolonjskom sistemu studija najmanje (VSS univerzitetska diploma VII stepen).

Osnovna škola

Nastavnik predmetne nastave ima visoku stručnu spremu i izvodi nastavu od VI do IX razreda a nastavu može izvoditi i u V razredu na osnovu odluke direktora. Određene predmete izvodi i u I, II, III, IV razredu u skladu s nastavnim planom i programom koji reguliše profil i stručnu spremu nastavnika za taj predmet. Nastavu u osnovnoj školi izvode osobe sa završenim VI ili VII stepenom stručne spreme, kao i osobe sa završenim I (prvim) ciklusom bolonjskog visokoobrazovnog procesa u trogodišnjem trajanju, sa najmanje ostvarenih 180 ECTS bodova odgovarajućeg (nastavničkog) smjera i stečenim zvanjem: nastavnik, odnosno profesor, odnosno bakalaureat/bachelor (koja su završila prvi ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa do kraja 2020/2021. godina). Profil kadra koji će realizirati nastavu iz predmeta Društvo/Kultura/Religija u šestom i sedmom razredu je:

1. nastavnici koji imaju uslove za realiziranje nastave iz predmeta Kultura življenja

2. nastavnici sa završenim nastavničkim fakultetom društvenog smjera i nastavnici koji posjeduju zvanje:

Bakalaureat/Bachelor likovne umjetnosti (nastavničko usmjerenje) sa ostvarenih najmanje 240 (E)CTS studijskih bodova odnosno Magistar likovne umjetnosti (nastavničko usmjerenje);

Prof. likovne umjetnosti po predbolonjskom sistemu studija najmanje (VSSuniverzitetskadiploma VII stepen).

Profil kadra koji će realizirati nastavu iz predmeta Društvo/Kultura/Religija u osmom i devetom razredu je:

1. nastavnici sa završenim nastavničkim fakultetom društvenog smjera

2. nastavnici sa završenim ostalim fakultetima društvenog smjera, uz položenu pedagoškopsihološku grupu predmeta i nastavnici koji posjeduju zvanje:

Bakalaureat/Bachelor likovne umjetnosti (nastavničko usmjerenje) sa ostvarenih najmanje 240 (E)CTS studijskih bodova odnosno Magistar likovne umjetnosti (nastavničko usmjerenje); Prof. likovne umjetnosti po predbolonjskom sistemu studija najmanje (VSS univerzitetskadiploma VII stepen).